

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA PRÁVNÍCH DĚJIN

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VÝVOJ ČESKÉHO VODNÍHO PRÁVA ZA PRVNÍ REPUBLIKY

Jaroslav Vaněk

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VÝVOJ ČESKÉHO VODNÍHO PRÁVA ZA PRVNÍ REPUBLIKY

Zpracoval: Jaroslav Vaněk

Studijní program: magisterský

Obor: právo a právní věda

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. PhDr. Karolína Adamová, DSc.

Pracoviště: Katedra právních dějin

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jaroslav VANĚK**
Osobní číslo: **R08M0349P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Vývoj českého vodního práva za první republiky**
Zadávací katedra: **Katedra právních dějin**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Historie a vývoj vodního práva v českých zemích.
2. Vymezení základních pojmů.
3. Český zemský vodní zákon č. 71/1870 z.z. - působnost / platnost.
4. Právní úprava vodního práva po r. 1919.
5. Organizace na úseku vodního práva.
6. Vylvlastnění - ochrana veřejného zájmu.
7. Úprava vodních staveb a cest.
8. Mezinárodní smlouvy o říčních sítích.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: min. 50 stran

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Zákon č. 71/1870 z.z Zákon č. 333/1919 Sb. z. a n. o příslušnosti ve věcech
vodních staveb Zákon č. 338/1921 Sb. z. an. Vládní nařízení č. 160
a 161/1925Sb. z. a n

Vedoucí diplomové práce: Prof. JUDr. PhDr. Karolína Adamová, DSc.
Katedra právních dějin

Datum zadání diplomové práce: 8. prosince 2011

Termín odevzdání diplomové práce: 31. března 2013

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

V Plzni dne 18. září 2012

Prof. JUDr. PhDr. Karolína Adamová, DSc.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma, „*Vývoj českého vodního práva za první republiky*“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2013

.....

Jaroslav Vaněk

Obsah

Úvod	7
1. Historie a vývoj vodního práva v českých zemích	10
2. Vymezení základních pojmů.....	15
3. Český zemský vodní zákon č. 71/1870 z. z. – působnost / platnost.....	23
4. Právní úprava vodního práva po r. 1919	28
5. Organizace na úseku vodního práva	30
5.1 Politické úřady	30
5.2 Vodní knihy	31
5.3 Koncese.....	35
5.4 Zdanění vodních sil.....	36
6. Vyvlastnění – ochrana veřejného zájmu	38
7. Úprava vodních staveb a cest.....	42
7.1 Vodní cesty	43
7.2 Vodní fondy	44
8. Mezinárodní smlouvy o říčních sítích.....	47
8.1 Právní úprava před rokem 1918.....	47
8.2 Právní úprava po roce 1918	51
Závěr	55
Literatura.....	57
Summary	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	63

Úvod

Tématem této diplomové práce je mapování vývoje českého vodního práva za první republiky. Motiv vedoucí autora k napsání této práce je především zájem o oblast vodního práva v současné právní úpravě a z toho vyplývající zájem i o pohled do historické úpravy a shromáždění informací o aplikaci práva v této době.

Vodní právo je právním odvětvím, které upravuje oblast práva nacházející se na hranici práva soukromého a veřejného. Vodní právo jako samostatné odvětví práva disponuje poměrně dlouhou historií. Na našem území existovaly již koncem 18. století tzv. mlynářské řády, které byly následně sjednoceny patentem Františka I. ze dne 1.12.1814 obsahující všeobecný mlýnský řád (a řád k mletí proviantního obilí)¹. Následně pak ve století devatenáctém dochází k vydání zemských vodních zákonů (českého, moravského a slezského). Právní úprava obsažená v českém vodním zákoně č. 71/1870 z.z. byla prvním soustavným zpracováním vodního práva u nás. Český zemský vodní zákon platil až do roku 1955, kdy byl nahrazen zákonem č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství.

„Říká se, že voda je nejrozšířenější látkou na zeměkouli. Voda jako přírodní zdroj je i nositelem energie mechanické, chemické a tepelné, hlavním médiem pro transport látek, surovinou pro řadu průmyslových odvětví a hospodářských sektorů. Voda určuje i možnosti osídlení a zemědělské využití pevniny. Oblasti s nedostatkem vody se mění v pouště nebo polopouště a stepi, naopak přivedením dostatku vody a závlahami můžeme tyto kraje změnit v kulturní, hospodářsky prosperující krajinu.“²

Voda sama patří mezi čtyři živly, a jestliže o ohni se říká, že je dobrým sluhou, ale špatným pánem tak to samé lze z mého pohledu konstatovat také o vodě. Území českých zemí je protkáno soustavou mnoha řek a voda z těchto řek našla mnohé uplatnění. Taktéž naše území prošlo mnohými katastrofami, jejichž původcem byla voda. Z nedávné historie lze vzpomenout povodně v Čechách v roce 2002 a na Moravě v roce 1997. Z doby o něco dřívější např. Smíšená a ledová

---

¹<http://www.ntm.cz/data/archiv/fondy-sbirky/821.pdf> ze dne 31.1.2013, s. 11.

² PLECHÁČ, V. Vodní hospodářství na území České republiky, jeho vývoj a možné perspektivy. 1. vydání. PowerPrint, Kamýcká-ČZU, Praha 6 – Suchdol, s. 10.

povodeň 25. – 31. 3. 1845, která byla největší událostí svého druhu v 19. století a jí postižena byla povodí Labe, Vltavy, Ohře, Berounky a Ploučnice.

V první kapitole své práce se budu věnovat historii a vývoji vodního práva v českých zemích. S ohledem na skutečnost, že právní úprava prvorepublikového vodního práva vycházela ještě ze zákonné úpravy Rakousko – Uherské monarchie, která byla zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n. recipována do právní úpravy nově vzniknuvšího Česko-slovenského státního útvaru, existoval v té době právní dualismus vodního práva. V Čechách bylo aplikováno vodní právo vycházející z rakouské úpravy a na Slovensku platila uherská právní úprava tj. čl. XXIII/1885 o vodním právu, který byl novelizován čl. XVIII/1913. S ohledem na zpracovávané téma v této práci se budu věnovat pouze právní úpravě vodního práva pro české země tj. pro Čechy, Moravu a Slezsko.

S ohledem na odlišné pojmosloví používané v této oblasti práva si dovoluji v druhé kapitole tyto pojmy vysvětlit a to i na základě odborných pojednání na dané téma z uvedené doby ozřejmit.

V následující kapitole se budu věnovat toliko zákonu z mého pohledu nejdůležitějšímu k dané době a danému tématu tj. Českému zemskému vodnímu zákonu č. 71/1870 z.z.jeho působnosti a platnosti. Za touto kapitolou bude v další části následovat i reflexe změn ve vodním právu resp. hodnocení právní úpravy po roce 1919.

Jak již bylo na začátku uvedeno, vodní právo se dotýká jak práva soukromého, tak i práva veřejného, nachází se tedy na jejich hranici. Jestliže se právo soukromé vyznačuje soukromoprávní autonomií subjektů, pak právo veřejné se vyznačuje nadřazeností veřejné moci v zákonem vymezených případech vůči ostatním subjektům práva.³ Veřejná moc je vykonávána prostřednictvím orgánů veřejné moci a to i na úseku vodního práva. O organizaci a orgánech státní správy vykonávajících danou kompetenci bude pojednáno v kapitole páté.

Nejen v současnosti, ale i v minulosti, vždy velmi problematické omezování soukromého vlastnictví ve veřejném zájmu v oblasti vodního práva bude obsahem

---

³HENDRYCH, D. Správní právo. Obecná část. 7. vydání. Praha : C.H.Beck 2009, s. 23.

následující kapitoly. S veřejným zájmem, ale i se zájmem soukromým souvisí úprava toků řek, jejich koryt a přehrazování. Neboť lidstvo samo se snaží využívat také energii, která je skryta ve vodě, snaží se regulovat a ovládat tento přírodní živel, ať již úspěšně či v některých případech neúspěšně.

V poslední kapitole bude navázáno na kapitolu předcházející v souvislosti se skutečností, že i na řekách, které jsou k tomuto účelu splavné, probíhá lodní doprava, nejen vnitrostátní ale i mezinárodní, která je upravena mezinárodními smlouvami.

1. Historie a vývoj vodního práva v českých zemích

Jak již bylo uvedeno v úvodu, voda patří mezi látky, bez kterých není života. Je tedy základem života. S postupujícími nároky na spotřebu vody dochází během času k úpravám právních vztahů k vodě.

„Na rozdíl od věcí hmotných, prostorně pevně ohraničených, jest voda povahy nestálé, pohyblivé: to dává jí povahu věci movité; jest však svou tíží poutána k zemi v korytě, v němž plyne, nebo v pánvi, v níž se nalézá, tvoříc s tímto půdním podkladem jeden celek; tím blíží se věcem nemovitým; vždy pak zvláště vyznačuje ji souvislost s jinými vodami povrchními i podzemními, jež má za následek, že změny, způsobené v jedné její části, rychle přenášejí se na části jiné. Jest přirozeno, že ovládnutí vod bylo tudíž vždy mnohem nesnadnější než ovládnutí věcí jiných, a z toho všeho vysvětleny jsou nesnáze, v nichž očitne se právo, majíc upravit poměry vod.“⁴

Území českých zemí je protkáno soustavou mnoha řek a je taktéž pramennou oblastí, které je na stranu druhou ovšem závislá na množství srážek. Pokusy o ovládnutí nebo usměrnění vod jsou staré jak samo lidstvo a nejinak tomu bylo i na území českých zemí.

Snad za zmínku zde stojí uvést slavnou historii rybníkářství v jižních Čechách, která jest spojena se jménem Jakuba Krčína z Jelčan a Sedlčan (1535-1604), kterýžto „ve výstavbě rybníků na Třeboňsku navázal na Štěpánka Netolického, mnoho rybníků zbudoval (například Spolský, Potěšil) či rozšířil (například Opatovický, Záblatský, Dvořiště, Naděje, Skutek). Roku 1571 založil rybník Nevděk (dnešní Svět), kvůli kterému nechal zbourat část Třeboně. Od roku 1584 šest let budoval největší rybník Rožmberk, nacházející se přímo na Lužnici. Za účelem jeho ochrany byla současně s jeho výstavbou vytvořena Nová řeka, převádějící povodňové průtoky Lužnice do Nežárky.“⁵

Nebylo to však jen rybníkářství, které se na poli vodohospodářské v Čechách uchytilo. Je nutno vzpomenout kupříkladu Schwarzenberského kanálu postaveného v letech 1789-1822, který ku plavení klád sloužil, nebo jeho věkem

---

⁴ HRDINA, J. Vodní koncese. Brno : Bravič& Novotný, 1921, s.1-2.

⁵http://cs.wikipedia.org/wiki/Jakub_Kr%C4%8D%C3%ADn ze dne 1.2.2013.

staršího předchůdce Opatovický kanál, který byl zbudován v letech 1498 až 1521a součástí něj je i tzv. Semínský akvadukt.

Již v římském právu existovala významná zásada veřejnosti tekoucích vod. Patřila do kategorie věcí res omnium communes, tedy věcí všem lidem společné, a byla z právního obchodu vyloučena. Kromě vody tekoucí se sem řadila i voda dešťová, říční, moře nebo mořský břeh. Římané neznali žádná rybářská, honební či jiná povolení, nikdo se však nesměl chovat tak, aby překážel v užívání či bránil jiným. Naproti tomu vody stojaté, rybníky (stagna) a jezera (lacus) z právního obchodu vyloučeny nebyly, patřily vlastníkům pobřežních pozemků.⁶

Tato veřejnost se tedy projevovala v tom, že předmětem obchodu nesměly být vody tekoucí a tyto byly určeny k všeobecnému využití. Tato veřejnost nebyla zatížena žádným povolením nebo souhlasem. Využití vodního toku nad míru obecnou bylo spojeno s povolením císaře a to pouze v případech výjimečných.

Obecné dělení z hlediska právního na vody veřejné a soukromé existovalo tedy již od dob nejstarších. Hranice mezi nimi nebyla však vždy stejná, nicméně pro další užívání těchto vod měla zásadního významu.⁷

Právní úprava vodního práva v českých zemích byla, jak je již zřejmé, výrazně ovlivněna římským právem. „V první české kodifikaci obsažené ve Vladislavském zřízení zemském z roku 1500 bylo stanoveno, že splavné řeky stejně jako silnice, jsou veřejné – tzv. obecným statkem.“⁸Tato zásada byla uvedena v čl. 552. Stejná zásada se poté projevila i v Obnovených zřízeních zemských z roku 1627.

Dne 1. června 1811 byl patentem pod č. 946 sb. z. s. vydán AllgemeinesbürgerlichesGesetzbuch -Obecný zákoník občanský (ABGB). V tomto zákoně se objevovala i vodoprávní ustanovení, odděloval vody soukromé od vod

---

⁶ KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 2. vydání. Praha. C.H.Beck. 1995, s. 85.

⁷ Slovník veřejného práva československého. Svazek V. U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 199.

⁸ KULT, A. Tekoucí (povrchová) voda : právně-filozofický pohled na rozdílné způsoby vymezení ochrany vody a vodního prostředí. 1. Vydání. Praha : Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, 2010, s. 45.

veřejných. Taktéž jako v právu římském zde naléztí možno *res nullius* („věc bez pána“) v tomto si byly tyto práva velmi podobné. Stačí se podívat na ustanovení části § 287 AGBG:

„Sachen, welche allen Mitgliedern des Staates zur Zueignung überlassen sind, heißen freistehende Sachen. Jene, die hienur zum Gebrauche verstatet, werden als: Landstraßen, Ströme, Flüsse, Seehäfen und Meeresufer, heißen ein allgemeines oder öffentliches Gut. [Věci, které jsou všem (občanům) ponechány jen k užívání jako silnice, veletoky (velké řeky), řeky, mořské přístavy a mořské pobřeží, se nazývají obecným nebo veřejným majetkem (statkem)].“⁹

AGBG ovšem nebylo v té době všelékem na celou právní úpravu vodního práva, která se vyznačovala značnou roztržitostí v této oblasti. Je nutno si uvědomit, že 19. století a hlavně jeho počátek je svázán s velkým rozmachem průmyslu a tudíž nutností přizpůsobit právní předpisy tomuto stavu. Po přijetí AGBG v roce 1811 následuje odstraňování privilegií vrchnosti ve vztahu k vodám, což umožňoval patent Františka I. ze dne 1.12.1814 obsahující všeobecný mlýnský řád (a řád k mletí proviantního obilí). Mlýnský řád nově obsahoval mnoho nových institutů, které do této doby náležely pouze vrchnosti. Novinkou zde byla možnost každého vznést žádost o povolení ke zřízení vodního díla na vodním toku. Toto řízení o povolení tohoto díla bylo ovládáno zásadou slyšení stran před vydáním vodoprávního oprávnění. Nově příslušelo právo vydat takovéto oprávnění k nakládání s vodami pouze státu, prostřednictvím úřadů vykovávajících tuto správu. Dříve toto právo náleželo vlastníku pozemku, který byl touto změnou postaven pouze do pozice strany v řízení před příslušným úřadem.

Tímto ovšem nekončila normotvorba v oblasti vodního práva a bylo přijato mnoho dvorských dekretů. V tomto období vzniká především na Dunaji mnoho vodních staveb a jak jejich stavbu, tak provoz a opravy je třeba regulovat. Na danou situaci reaguje jeden z významných dekretů o vodních stavbách („Wasserbaunormale“) z roku 1830. Tímto dekretem bylo především stanoveno, že ku zřizování staveb vodních jest třeba povolení státu a také zde byla uvedena

---

⁹ KULT, A. Tekoucí (povrchová) voda : právně-filozofický pohled na rozdílné způsoby vymezení ochrany vody a vodního prostředí. 1. vydání. Praha : Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, 2010, s. 46-47.

pravidla, za jakých podmínek a do jaké míry přispěje stát na údržbu, případně zřízení těchto staveb.

Tento zákoník byl doplněn v roce 1850 vodním řádem, který stanovil, že vodní právo je pouze veřejnoprávní záležitostí. Je zde také pojednáno o družstevním podnikání, kdy za tímto účelem také vznikají vodní družstva mající za cíl odvodňování ale i závlahy zemědělských pozemků.

Následně v letech 1862 až 1869 probíhaly práce na přípravě rámcového říšského zákona, který byl taktéž v roce 1869 vydán pod č. 93/1869 (říšský vodní zákon). Tento říšský vodní zákon ve svých ustanoveních § 18, 25 a 27 stanovil, že podrobnější právní úprava v oblasti vodního práva přísluší zemským sněmům, z uvedeného důvodu působil tento zákon pouze jako zákon rámcový. Pro ostatní země Rakousko – Uherska byly vydány tyto právní předpisy upravující vodní právo:

- pro České země zákon č. 71/1870 – český zemský zákon o tom, kterak lze vodu užívat, ji svozovat a ji se brániti,
- pro Slezsko zákon č. 65/1870,
- dále zákon č. 51/1870, o používání vod a ochraně před nimi.

Jak vyplývá z výše uvedených předpisů, je zřejmé, že existovalo oddělené zákonodárství pro země Rakouska a země Uherska. Toto oddělené zákonodárství vycházelo také z odlišných principů a odlišných typů zákonodárství. Pro Rakouskou část bylo vodní právo spíše zaměřeno a vycházelo z německého zákonodárství, kdežto pro země Uherska se čerpalo spíše ze zákonů Románských států.

Výše uvedené zákony platili až do roku 1942, kdy bylo vydáno nařízení č. 305/1942 Sb. z. a n. o rozšíření platnosti českého zemského vodního zákona ze dne 28. srpna 1870, č. 71 čes. z.z. na celé území Protektorátu Čechy a Morava a o změně a doplnění některých předpisů tohoto vodního zákona.¹⁰

---

¹⁰ ČERNÝ, J., Vodní knihy, vodní právo a vodoprávní technika, Publikace Ministerstva zemědělství a lesnictví, Praha 1943, s. 832.

„V období první světové války byly vydány některé obecně závazné předpisy dotýkající se vodního hospodářství, jako například zákon o dani z vodní síly, vládní nařízení, kterým se upravuje zařízení a vedení vodních knih, předpisy o státním fondu pro hospodářské meliorace a o státním fondu pro splouvání řek, vybudování přístavů, výstavbu údolních přehrad a pro využívání vodních sil.“¹¹

V roce 1925 byly vydány nařízení č. 160 a 161/1925 sb. z. a n. a instrukce Ministerstva zemědělství č. 27.022/XVI-1926, kterými bylo upraveno zařízení a vedení vodních knih se sbírkami listin, map a plánů v Československé republice. Nařízení č. 160 platilo pro ostatní země československé vyjma Podkarpatské Rusy a Slovenska, pro něž platilo nařízení č. 161. Těmito vládními nařízeními byla upravena agenda vedení vodních knih. Vodoprávní předpisy upravovaly soustavu vodoprávních úřadů, dozor vykonávaný těmito úřady a ochranu vod před znečišťováním.¹²

V uvedeném období taktéž dochází k mnoha jednáním na mezinárodní úrovni ve věci využití řek k plavebním účelům. Začátek 19. století byl kromě rozmachu vědeckotechnické revoluce a s tím spojeným rozšířením obchodu zasažen i francouzskou revolucí, která proklamovala i svobodu plavby. Na základě této proklamace jsou na začátku 19. století uzavírány i mezinárodní smlouvy umožňující svobodu plavby.¹³ U nás např. Labská plavební akta z roku 1821. Po konci první světové války dochází k nahrazení těchto mezinárodních smluv mírovými smlouvami např. Labská plavební akta se Závěrečným protokolem ratifikovaná Československou republikou a publikovaná pod č. 222/1923 sb. z. a n.

---

¹¹ ŠILAR, J. BÖHM, A. Vodní zákon a související předpisy. 2. nezm. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1975, s. 31.

¹² ČERNÝ, J., Vodní knihy, vodní právo a vodoprávní technika, Publikace Ministerstva zemědělství a lesnictví, Praha 1943, s. 176-178.

¹³ Tamtéž, s. 176.

2. Vymezení základních pojmů

V této části považuji za vhodné, alespoň základním způsobem a z části i za použití soudobé literatury vymežit základní pojmy vážící se k **vodnímu právu**. Vodní právo jest totiž velmi specifickým odvětvím práva a jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole lze ho z hlediska systematiky práva zařadit jak pod právo soukromé, tak i pod právo veřejné. Vodní právo upravovalo jednak postupy politických úřadů ve věcech dozoru a vymezovalo jim určité pravomoci, tak na stranu druhou poskytovalo i ochranu soukromým subjektům.

„Základ vodního práva a hlavní předmět jeho zájmu představuje voda, která je cenou surovinou, jejíž význam pro společnost je zcela mimořádný. Bez vody není život ani rozvoj společnosti. Lidé se po tisíciletí s vodou setkávali jako s životní potřebou, jako se základním prvkem prostředí, ve kterém žili, ale i jako s nezkroutným živlem. Postupně se naučili vodu užívat, chránit se před jejími ničivými účinky a také ovlivňovat její přírodní stav.“¹⁴

„Vodní právo upravuje právní vztahy k vodám. Obsah vodního práva je určován přírodními, ekonomickými a společenskými podmínkami. V závislosti na historickém vývoji sociálně ekonomických předpokladů prochází vodní právo jednotlivými vývojovými etapami. Problematika vodního práva narůstá a jeho význam stoupá především v důsledku problémů vznikajících z rostoucích nároků na zdroje vody a omezenosti rozsahu jejich přírodních zásob na zemi, jejichž celkové množství a koloběh v makroprostředí zůstávají stejné, dány fyzikálními zákony hydrologického cyklu.“¹⁵

„K základním principům československého vodního práva patří skutečnost, že práva k povrchovým i pozemním vodám upravuje výhradně vodní zákon. V tomto smyslu se práva k vodám nedovozují od vlastnictví pozemku. Vodní toky,

---

¹⁴ BROŽA, V. A kol. Přehrady Čech, Moravy a Slezska. Liberec. : Knihy 555, 2005. s. 5.

¹⁵ ŠILAR, J. BÖHM, A. Vodní zákon a související předpisy. 2. nezm. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1975. s. 25.

včetně jejich koryt, i vody nacházející se ve slepých ramenech vodních toků prohlašuje ústava výslovně národním majetkem.“¹⁶

Rozdělení vod

Pro posuzování bylo nutno vody rozdělit, a to podle různých právních pohledů. Základní rozdělení bylo na **vody veřejné a vody soukromé**.

„Rozdíl mezi soukromou a veřejnou (Privat-u öffentlichesGewässer) jestv celém vodním právu snad nejmarkantnější thema. Již římské právo, jak později uhlídáme nepřesně a nejasně o něm pojednalo, později zákony přejavše dědictví římského práva a s ním i zmatenou látku převzaly, tak že se neřest až do nynějších učebních knih i zákonů táhne.“¹⁷

Při uvedeném rozdělení se vycházelo především z předpokladu, že: „Se **soukromým vodním právem** může vlastník nakládat jako s ostatním soukromým majetkem, může vodu potřebovat i ne, darovat, prodat, zničit i zkazit; při veřejném vodním právu tomu tak není.“¹⁸

„Vody **v e ř e j n é** jako statek veřejný jsou již následkem této své kvalifikace věcmi zůstavenými užívání „každého člena státu“ (§ 287. o. o. z.), kterýžto „usus publicus“ k pojmu jejich náleží.“¹⁹

Z uvedeného je tedy zřejmé, že vody veřejné byly přístupny k užívání všem, za předpokladu, že svým užíváním nesměl ostatní na jejich právech užívání omezit. Obecné užívání vod upravoval § 17 čes. vodního zákona, který s tímto pojmem spojoval plavbu, koupání, mytí, praní, brodění, čerpání, dobývání ledu, napájení. Moravská právní úprava vodního práva spojovala s užíváním i v případě domácího hospodářství. Užívat se smělo i dno (nebylo povoleno užití strojů, pump nebo bagrů), z něj bylo možno např. písku, bahna nebo stěrku užívat.

---

¹⁶KUBÁT, J., ŠEMBERA, J. Voda a vodní hospodářství v Československu. Praha : Státní zemědělské nakladatelství. 1989. s. 21.

¹⁷ JIČÍNSKÝ, K. Vodní právo : přidán návrh zemského zákona o vodě : s vodopisní mapkou Čech. Praha : K. Jičínský. 1870, s. 38.

¹⁸ Tamtéž, s. 46.

¹⁹PANTŮČEK, F. Jak jest zjistiti právní povahu vod? Právník (časopis věnovaný vědě právní státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1910.

Taktéžběžným užitím nesměla být poškozena kvalita vody nebo její průtok, výška, směr. Toto vše záviselo na obecném předpokladu, že veřejná voda byla přístupná.

„Obecné užívání vody ovšem předpokládá, že jest zabezpečen přístup k veřejné vodě, a to buď z veřejného statku při vodě ležícího (silnice, návsí a pod.), nebo ze soukromého pozemku s vodou hraničícího, ale vlastník tohoto pozemku není povinen přístup přes svůj pozemek k veřejné vodě trpěti, ačli není k tomu zavázán z nějakého právního titulu, na př. na základě služebnosti, nebo že svůj pobřežní pozemek k tomuto smlouvou propůjčil a pod. (tábory rekreační u vody).“²⁰

Při postupu určení, zda-li se jedná o vody soukromé nebo veřejné bylo nutno postupovat podle vodoprávních předpisů. „Do které kategorie má být nějaká voda zařazena, třeba posuzovat v prvé řadě podle ustanovení vodních zákonů (§§ 2 až 7) a pokud předpisy ty nestačí, teda subsidiárně, podle ustanovení všeobecného občanského práva, §1 vod. zák.“²¹

Vody veřejné pak bylo nutno podle ustanovení § 2 a 3 vodního zákona rozdělovat na vody **na vody absolutně a relativně veřejné.**

„Vody absolutně veřejné jsou takové, které přímo zákonem za bezpodmínečně veřejné byly prohlášeny a proti jichž právní povaze nelze vésti důkaz, že snad na základě zvláštního titulu jsou vodami soukromými.“²²

Za absolutně veřejné tedy byly dle § 2 vodního zákona považovány toky a řeky, na kterých se v době, kdy říšský zákon v platnost vstoupil, tj.k 24. červenci 1869 plavba loďmi nebo vory skutečně provozovala a to od místa, kde plavba počínala.

„Soukromé vlastnictví k vodám těmto snad dle starších práv nabyté, nutno pokládati vzhledem k imperativní normě § 2. za zrušené.“²³

---

²⁰ Slovník veřejného práva československého. Svazek V., U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 206.

²¹ Tamtéž, s. 199.

²² PROCHÁZKA, B. České vodní právo : systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodního zákona Moravského a Slezského. Sušice. Nákladem vlastním. 1925, s. 12.

„Předpisem § 3. vyslovena jest zákonná praesumpce ve prospěch veřejnosti všech vod (ať stojatých ať tekoucích) a připuštěna výjimka z tohoto pravidla, buď že:

- zákon sám určité vody za soukromé uznává, nebo
- že v určitém případě se zjistí, že voda dotčená na základě nějakého právního titulu soukromého musí být pojímána.“²⁴

Toky soukromé náležely dle § 4 vodního zákona vlastníkům pozemků, jednalo se např. o:

- vody podzemní na pozemku uzavřené a z něho prýstící vyjma pramenů slaných, na které měl monopol stát a vod cementních k regálu hornímu náležejících;
- vody shromažďující se na pozemku ze srážek atmosférických;
- vody zavřené v nádržích, cisternách, studních a rybnících na pozemku se nacházejících,
- to co z vod výše jmenovaných oteklo a nevlilo se do některé vody veřejné nebo soukromé nebo neodteklo z daného pozemku.²⁵

„Obecné užívání soukromých vod jest vyloučeno: jenom v Čechách (§ 16) jest užívání soukromých vod tekoucích (řek a potoků) ke koupání, praní, mytí, napájení a čerpání ručními nádobami každému dovoleno, děje-li se na příchodech k tomu dovolených. Okresní úřad může toto užívání upravit policejním nařízením a po př. je i vyloučit.“²⁶

Nicméně v té době platná judikatura dala za pravdu ochraně soukromých práv, i když se jednalo o přístup k vodě povolený pořádkovými dozorcími orgány. „Ani předpisy vodního zákona č. 71/1870 z. z. čes., ani jiných zákonů (zák. č. 58/1885 ř. z. a zák. č. 250/1852 ř. z.) neukládají držitelům pobřežních pozemků

---

²³ PANTŮČEK, F. Jak jest zjistiti právní povahu vod? Právník (časopis věnovaný vědě právní státní), V Praze : Náklad jednoty právnické, 1910, s. 811.

²⁴ Tamtéž, s. 811.

²⁵ Tamtéž, s. 806.

²⁶ Slovník veřejného práva československého. Svazek V., U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 206.

povinnost, aby trpěli soukromým osobám volnou chůzí po břehu svých pozemků pro soukromé účely a aby se zdrželi jakýchkoli opatření znemožňujících řečeným osobám vstup na pobřežní pozemek. Soukromé osoby nemohou s úspěchem opíratí nárok na náhradu škody o to, že vlastník ohradil svůj soukromý pozemek až k vodnímu toku řeky, třebaže správní úřad nařídil držiteli pobřežního pozemku, aby uvolnil průchod podél říčního břehu pro pořiční dozorčí orgány.²⁷

V případě sporu při užívání vod soukromých nebylo toto řešení v pravomoci úřadů, ale vlastník pozemku se musel na soud pro ochranu svého práva obrátit.

Povrchové vody tekoucí

„Jinak však, jde-li o vodu t e k o u c í. Vody tyto nejsou již v plném neomezeném vlastnictví v technickém slova smyslu, t. j. v plném vlastnictví soukromoprávním, jak definováno jest v § 354 o.z.o. Nemožnost opanovat vlnku vodní dle zákona tíže dále spěchající a nahrazovanou vlnkou jinou nově přicházející, vylučuje výhradnost panství jednotlivcova a působí, že lze mluvit jen o t. zv. vlastnictví vodním, jímž jest soubor jednotlivých oprávnění k využití a k spotřebování vody, předmětem toho t. zv. vlastnictví tvořících.“²⁸

K vodám povrchovým tekoucím jestli nutno i podle judikatury té doby platné podřadit i vodu srážkovou viz náleze Nejvyššího správního soudu ze dne 6. září 1922, č. 12019, Bohusl. sb. č. 1475: „§ 28 a) vod. zák. vyrozumívá pod pojmem „tekoucí vody“ nejen vody v pevných březích se pohybující, nýbrž o vodu srážkovou po povrchu volně plynoucí.“

Povrchové vody stojaté

„Dle § 10 vod. zák. smí vlastník vody používat i ji spotřebovávat zásadně, již dle zákona, jen tehdy, když jde o vodu, která je v plném jeho soukromém vlastnictví v technickém slova smyslu, t. j. když jde o vodu s t o j a t o u, v pevných březích uzavřenou. V této volné své dispozici jest, jak § 10 odst. 1 podotýká, omezen jen právy osob třetích na zvláštních právních titulech spočívajících.“²⁹

---

²⁷ Nejvyšší soud Československé republiky, Rv I 1056/36, [Vážný 16433].

²⁸ Nález nejvyššího správního soudu ze dne 6. září 1922 č. 12019.

²⁹ Tamtéž.

U povrchových vod stojatý se obvykle vychází z předpokladu, že je v soukromém vlastnictví neb se nachází na pozemku, jehož vlastník má vodu, na rozdíl od vlastníka vody tekoucí, která mu neustále uniká, v pevném držení.

Spodní vody

„Z tohoto všeobecného pojmu spodních vod, nutno však určité vody vyloučiti. Především třeba vytknouti, že k vodám vodním v tech. slova smyslu nebude lze přičísti p o t o k y nebo ř e k y, které na čas pod povrchem zemským tekou, aby v určité vzdálenosti na povrch opět vyplynuly a po povrchu dále ve své pouti pokračovaly. Toky tyto, mající své pevné řečiště i své břehy, zůstávají integrující součástí celku a musí tudíž témže pravidlům býti podrobeny, jimž tekoucí vody povrchové podléhají.³⁰ „³¹

Z uvedeného tedy vyplývá, že pod spodní vody (podzemní) jest nutno podřadit takové, které se pod povrchem země nacházejí a které nikoho v majetku nejsou. Toto judikoval již Nejvyšší soud Československé republiky, Rv I 626/20, [Vážný 811] ze dne 14. prosince 1920, kdy uvedl, že: „Na tekoucí spodní vodu nelze použití předpisů vodního zákona, nýbrž zákoníka občanského. Dokud voda taková není zachycena, nemůže býti předmětem soukromých práv. Podzemní prameny nejsou totožny s potokem, do něhož se vlévají, a nelze práva nabytá k potoku rozšiřovati i na ně.“

Ještě dříve, než toto bylo judikováno, vyjádřil podobný právní názor A. Randa³², „který ve svém díle Dasoest. Wasserrecht 1891 (str. 36) nazývá „vodou

---

³⁰Tak i bavorský vodní zák. z r. 1907, který ve slovech „Wasswer, dasauf dem Grundstückeunterirdischvorhandenist (Grundwasser) – čl. 16 odst. 2 – patrně veškerou podzemní vodu za vodu spodní uznává.

³¹ PANTŮČEK, F. O spodní vodě a zřizování vodovodů. Právník (časopis věnovaný vědě právní státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1909, s. 253.

³² JUDr. Antonín Randa (8.7.1834 – 6.10.1914) patří mezi významné představitele české právní vědy druhé poloviny 19. století zejména v odvětví občanského práva. V roce 1856 absolvoval právní fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity v Praze, o dva roky později získal titul doktora práva následující čtyři roky se věnoval soudní praxi. Roku 1860 obhájil habilitační práci a projevil mimořádné schopnosti k vědecké práci. V roce 1862 byl jmenován mimořádným profesorem Karlo-Ferdinandovy univerzity pro občanské, obchodní a směnečné právo. Ve svých 34 letech roku 1868

spodní“ vodu podzemní ve vodonosných vrstvách zemských (prsti, šterku, písku, v rozsedlém kamení) se pohybující, tedy pod povrchem tekoucí.“³³

Právními předpisy té doby i judikaturou bylo spodním vodám přiřknuto statusu věci bez pána (res nullus). Okupovat tuto vodu mohl kdokoliv, kdo měl k tomu po právu možnost, obvykle se jednalo o vlastníka pozemku a pro takovéto případy nebylo nutno povolení vodoprávního úřadu.

Vodní stavby

Vodní stavby šlo z pohledu vodního práva dělit na pobřežní ochranné stavby a regulační vodní stavby.

„Pobřežní ochranné stavby mají za účel zřízení a udržování břehů, hrází a nádrží v dosavadním stavu bez podstatné změny vodního toku, resp. jeho směru.“³⁴

„Regulační vodní stavby prováděny jsou za účelem korektury říčního koryta a tím vodních odtokových poměrů a dosahují účelu toho buď opravou a úpravou dosavadního koryta vodního nebo jeho přeložením a změnou. Regulace tudíž zůstává v čištění, prohloubení, zúžení, rozšíření, vyrovnání neb zkrácení řečiště.“³⁵

---

byl jmenován řádným profesorem. Po rozdělení pražské univerzity byl v roce 1883 jejím druhým rektorem. Dvakrát byl zvolen děkanem. Roku 1898 byl prof. Randa panovníkem povýšen do rytířského stavu. Jeho vědecké působení bylo oceněno řádným členstvím v I. třídě České akademie pro vědy, slovesnost a umění, jejíž byl od roku 1908 prezidentem. Snad samozřejmě bylo i jeho členství v Královské české společnosti nauk. V letech 1904 - 1906 pracoval v politicky obtížné funkci "ministra krajana" v Koerbrově vládě. Od roku 1908 byl Randa předsedou správní rady Hlávkovy nadace, tuto jeho činnost přerušila až smrt. (zdroj: <http://vsehrd.cz/cs/randova-nadace/> cit. 6.1.2013).

³³ PANTUČEK, F. O spodní vodě a zřizování vodovodů. Právník (časopis věnovaný vědě právní státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1909, s. 251.

³⁴ PROCHÁZKA, B. České vodní právo : systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodného zákona Moravského a Slezského. Sušice. Nákladem vlastním. 1925, s. 156.

³⁵ Tamtéž, s. 157.

Vodní knihy

Vodními knihami byla myšlena sbírka plánů, do níž se zapisovaly k účelu evidence veškerá v okrese již trvajících a napříště nově vzniklá práva na užívání vody, ustanovení o výši vodních cejků, jakož i změny v nich nastalé se vztahem k rozhodnutí, jež jim byla podkladem.³⁶

Katastr vodních sil

„Vedle evidence vodních práv bylo výnosem ministerstva orby ze dne 1. srpna 1910 č. 24.930 ex 1910, nařízeno ještě zařízení a vedení katastru vodních sil. K tomu účelu bylo předepsáno, že od příslušných politických úřadů jak při udělování vodoprávních povolení a jejich prodlužování, tak zvláště při příležitosti vodoprávní kolaudace silotvorné stanice, třeba zaslati oznámení přímo na centrální hydrografický úřad ministerstva veřejných prací. Tento úřad byl pak pověřen úlohou sestavit katastr vodních sil a odevzdat jej tiskem veřejnosti.“³⁷

---

³⁶ ČERNÝ, J. Vodní knihy : (k reformě vodního zákonodárství). V Praze : Nákladem ministerstva zemědělství, 1925 s. 4.

³⁷ Tamtéž, s. 13.

3. Český zemský vodní zákon č. 71/1870 z.z. – působnost / platnost

Do doby přijetí říšského vodního zákona č. 63 v roce 1869 byla v Rakousku právní úprava vodního práva velice roztržštěná. Vycházelo se především z právní úpravy občanského zákona (ABGB) a jednotlivé země měly na některé instituty vodního práva speciální zákonné úpravy. Příkladem mohou být tři zákony bavorské z roku z r. 1852 o užívání vod, o udržování vod a o vodních družstvech, nebo četné zákony pruské, jež udržely se v platnosti až do začátku³⁸ dvacátého století.

Důvodem majícím za základ vzniku tohoto zákona je zvýšená poptávka po vodě, která se v této době objevila. Z tohoto vyplynula potřeba, aby stát jakožto autorita jednoznačně vymezil právní vztahy jednotlivců ve vztahu k vodám a také stanovil povinnosti k ochraně vod.

30. května 1869 byl tedy vyhlášen říšský č. 63/1869, který ve svých ustanoveních § 18, 25 a 27 zmocňoval příslušné zemské sněmy k vydání zemských vodních zákonů.

Jednotný návrh znění, resp. osnovy jednotlivých zemských vodních zákonů, byl vypracován ministerstvem obry ve Vídni.

Na podkladě této osnovy byly přijaty pro jednotlivé země Čechy, Moravia Slezsko vodní zákony. V Čechách se jednalo o český zemský zákon č. 71/1870 čes. z. z. o tom, kterak lze vodu užívati, ji svozovati a ji se brániti, na Moravě se pak jednalo o moravský zemský zákon č. 65/1870 mor. z. z., resp. slezský zemský zákon č. 51/1870 z. z. o používání i provádění vod a obraně proti nim. Vzájemná podoba těchto zákonů byla velmi zřejmá.

„Tyto vodní zákony z roku 1870 jsou první soustavnou kodifikací našeho vodního práva a jsou hodnoceny na tehdejší dobu jako velmi zdařilé, byly také prvním soustavným zpracováním vodoprávních poměrů ve střední Evropě.“³⁹

---

³⁸ HRDINA, J. Vodní koncese. Brno : Bravič& Novotný, 1921, s. 33.

³⁹ NĚMEC, J., HLADKÝ, J. Voda v České republice. Praha : Consult. 2006, s. 143.

„Zákon nabyl účinnosti dne 10. listopadu 1870 a dělil se na šest oddílů takto: o právní povaze vod, o používání vod, o svádění vod a bránění se jim, o vodních družstvech, o přestupcích a trestech, o úřadech a řízení.“⁴⁰

Jak je zřejmé, z uvedené struktury vodního zákona, že tento nepostihoval veškeré aspekty související s problematikou vody na našem území. Právní úprava jak českého, moravského, tak i slezského vodního práva obsahovala pouze úpravu vnitrozemských vod. Vodní zákony ani neupravovaly poměry k dalším speciálním zákonům, jako byly např. rybářský, lesní, stavební nebo horní.

„Český zemský vodní zákon z roku 1870 odkazoval, pokud se týče právních vlastností vod, na právo občanské, tedy na obecný zákoník občanský z r. 1811. Podle § 287 cit. zákoníku byly řeky (tedy nikoliv jen povrchové vody) tzv. statkem obecným či veřejným, tj. věcmi, které se dovoluje upotřebiti všem členům státu. Zmíněné ustanovení přitom nestanoví, v jakém směru je veřejným statkem sama povrchová voda a v jakém smyslu je veřejným statkem pozemek, po němž tato voda odtéká. Uvážíme-li však, že podstata veřejného statku je v dovolení jeho upotřebení všem členům státu, pak zmíněná voda takovým statkem být nemohla, protože k jejímu upotřebení nad rámec tzv. obecného užívání bylo třeba vodoprávní koncese. Navíc pak možnost jejího obecného užívání plynula ze zákona vodního a ne ze zákoníku občanského (srov. k tomu § 15 zákona č. 71/1870 z. z.).“⁴¹

Vodním zákonem byly vody rozděleny na veřejné a soukromé. Zákon ovšem ani výslovně ani žádným jiným způsobem neupravoval vlastnictví k vodám. Pojem „veřejný“ byl v kontextu tohoto zákona myšlen jako veřejný statek a byl pokládán *res omnium communis*, tj. věc, která je společná všem. Toto hledisko bylo z pohledu užívacího práva. Co se týkalo koryta řeky, vycházelo se v tomto případě z občanského zákoníku a v tomto případě tedy bylo vlastnictvím státu

---

⁴⁰ Slovník veřejného práva československého. Svazek V., U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 219.

⁴¹ KRECHT, j.: Povrchové a podzemní vody a jejich právní status (Poznámky k přípravě nového vodního zákona), Právní rozhledy 12/1994, s. 425.

„Vedle toho znal tento zákon i vody soukromé, za které považoval zejména vody podzemní, které jsou v pozemku uzavřeny a z něho prýští, srážkové vody na pozemcích shromážděné, vody uzavřené ve studních nebo jiných nádržích na pozemku se nacházejících, popř. vody v potrubích k potřebám soukromým založených. Potoky a jiné tekoucí vody soukromé se považovaly za příslušenství pozemků, po kterých nebo mezi kterými protékal.“⁴²

Danou problematiku upravovaly § 1 – 4 českého zemského vodního zákona.

„Za veřejné vody prohlásil toky od místa, používané v den, kdy vstoupil v platnost říšský vodní zákon, tj. 24. července 1869, k plavbě loděmi a vory. Vodní tok byl považován za veřejný statek v celém dalším toku i s vedlejšími rameny, a to bez ohledu na to, zda byla ramena přirozená nebo uměle vybudovaná a zda byla splavná či nikoliv.“⁴³

K této problematice, která byla uvedena i v zákoně č. 63/1869 říšský vodní zákon, ovšem A. Randa uvádí: „Upozorniti sluší, že zákon neklade váhu na splavnost (Schiffbarkeit), nýbrž na faktum skutečné plavby. V tomto směru rozhodná jest doba, v kteréž tento zákon účinkovati počal, tudíž den 24. července 1869. Proč zákon právě toto podivné, zcela nehodilé kritérium veřejnosti zvolil, ovšem těžko jest nahlédnouti. Vždyť i vedle dosavadního práva veškeré splavné řeky byly veřejné. Podlé toho octne se stát někdy v tom trudném položení, že bude museti splavné řeky vyvlastňovati!“⁴⁴

„Rakouské vodní zákony stanovily, že jsou veřejným statkem i ostatní tekoucí vody, popřípadě i jezera, u nichž nebude vyvrácena presumpce veřejnosti buď tím, že voda již podle zákona někomu patří, anebo že k ní někdo prokáže soukromý právní titul.“⁴⁵

---

⁴² KRECHT, J. K historii vodního práva v českých zemích. Právo a podnikání 3-4/2004, s.17.

⁴³ ŠILAR, J. BÖHM, A. Vodní zákon a související předpisy. 2. nezm. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1975. s. 29.

⁴⁴ RANDA, A. Příspěvek k právu vodnímu. Rakouský vodní zákon ze dne 30. května 1869 č. 93. Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1870, s. 4.

⁴⁵ NĚMEC, J., HLADKÝ, J. Voda v České republice. Praha : Consult. 2006, s. 143.

Soukromý právní titul bylo možno prokázat např. zápisem ve vodních knihách, rozhodnutím soudu nebo vyvlastněním.

Kromě rozdělení na vody veřejné a soukromé bylo ještě možno rozdělení na vody tekoucí a stojaté, přičemž vody stojaté byly obvykle i vodami soukromými. Nicméně za určitých podmínek mohly být vody soukromé stojaté dotčeny vodou veřejnou, toto konstatoval Nejvyšší soud Československé republiky, rozhodnutím ze dne 27. září 1929 R I 384/29, [Vážný 9211]: „Pro nárok, by se žalovaný zdržel jednání, jímž by byl žalobce rušen ve svém vlastnickém právu nakládati vodou uzavřenou v rybníku a v právu upravování jejího odtoku vypouštěcími stavidly, jest přípustným pořad práva. I voda uzavřená v průtočném rybníku podléhá soukromoprávní dispozici vlastníkově, pokud jde o její dovolené uzavření, o dovolené napětí rybníka. Voda volně protékající takovým rybníkem nebo nad míru dovoleného napětí zadržaná jest vodou veřejnou a o jejím užívání a odvádění rozhodují správní úřady. Správní úřady rozhodují i o vypuštění rybníka, mění-li se tím tok veřejné vody.“

Přestože jsou tyto vodní zákony hodnoceny jako zdařilé (jednalo se o první kodifikaci vodního práva u nás), lze na ni shledat mnoho nedostatků. Předně se jedná o kompilát práva hmotného i procesního, který některé věci vůbec neupravuje a v některých je velice strohý až nevýstižný. Dále jeho charakter je zatížen dobou jeho vzniku, kdy bylo straněno průmyslu ve prospěch zemědělství. Veškeré vodní stavby a jiná vodní díla se v té době posuzovala především s ohledem na zásah do zemědělského hospodářství.

Na základě vodního zákona se také zřizovala vodní družstva a to jak dobrovolná tak i s povinným členstvím. Úkolem těchto družstev bylo vykonávání staveb vodních, kterými se mají pozemky chránit nebo břeh upravit, též ke zřízení na vysušování a zavlažování pozemků. Toto vše zajišťovala vodní družstva ze soukromých prostředků.⁴⁶

„Vláda Protektorátu Čechy a Morava vydala vládní nařízení ze dne 7. srpna 1942, č. 305/42 Sb. z. a n. o rozšíření platnosti českého zemského vodního zákona

---

⁴⁶ KRECHT, J. K historii vodního práva v českých zemích. Právo a podnikání 3-4/2004, s.18.

č. 71/1870 na celé území býv. Protektorátu Čechy a Morava a o změně a doplnění některých předpisů tohoto vodního zákona; zároveň byly zrušeny moravský zemský vodní zákon č. 65/1870 a slezský zemský vodní zákon č. 51/1870.⁴⁷

Tento protektorátní vodní zákon byl v platnosti až do roku 1955, kdy jeho platnost byly ukončena vydáním zákona č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství, který přinesl do tohoto oboru práva zásadní změnu tkvící zejména v odstranění právního dualismu vodního práva v českých zemích a na Slovensku.⁴⁸

---

⁴⁷ ČERNÝ, J. Naše nová ústava a vztahy vodoprávní. PALIVA A VODA Č. 7 – 8., 1948. s. 248.

⁴⁸ ŠILAR, J. BÖHM, A. Vodní zákon a související předpisy. 2. nezm. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1975, s. 26-32.

4. Právní úprava vodního práva po r. 1919

Po rozpadu Rakousko – Uherska v roce 1918 vzniká v říjnu 1918 samostatný československý stát. S ohledem na nastalou situaci je prozatímně zákonem recipován rakousko-uherský právní řád. Tento zákon vyšel podč.11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého.

Jak tedy z výše uvedeného vyplývá, započala pro moc zákonodárnou dlouhá cesta, během které docházelo ke změně starých zákonů, a vznikaly zákony nové na poměry československého státu postavené.

Je ovšem nutno konstatovat, že původní vodní zákony tj. český zemský zákon č. 71/1870 čes. z. z. o tom, kterak lze vodu užívat, ji svozovat a ji se brániti, na Moravě se pak jednalo o moravský zemský zákon č. 65/1870 mor. z. z., resp. slezský zemský zákon č. 51/1870 z. z. o používání i provádění vod a obraně proti nim, zůstaly zcela v platnosti až do protektorátu. Následně byly moravský a slezský vodní zákon zrušeny.

Jedním z prvních nových zákonů v oblasti vodního práva po roce 1919 byl zákon č. 333/1919 Sb., o příslušnosti ve věcech stavby vodních cest. Toto především souviselo s nutností rozvoje hospodářství a lodní dopravy. Dalším v podstatě s tímto zákonem věcně souvisejícím byl zákon č. 315/1920 Sb., o zřízení Československého úřadu plavebního. Československý stát se stal po rozpadu Rakousko-Uherska členským státem v rámci úmluvy o Labské plavební aktě. V souvislosti se svým členstvím měl právě i povinnost dbát údržby splavnosti Labe. Československý plavební úřad zajišťoval mimo jiné i řízení o způsobilosti plavby. Československý stát měl také za povinnost zřídit labské plavební soudy, to se také stalo přijetím zákona č. 93/1924 Sb. z. a n. Následně byly přijímány mezinárodní smlouvy, kterými se mimo jiné upravovala i státní hranice podle vodních toků. V roce 1931 byl přijat zákon č. 50/1931 Sb., o státním fondu pro splavnění řek, vybudování přístavů, výstavbu údolních přehrad a pro využitkování vodních sil. V této době je také přijímán zákon č. 49/1931 Sb., o státním fondu pro vodohospodářské meliorace.

Nebyly to pouze vodní cesty a lodní doprava, čím se musela nově vzniklá republika na poli vodního práva zaobírat. Vydáním vládního nařízení č. 160/1925 Sb. z. a n. bylo nově upraveno zařízení a vedení vodních knih pro české země, pro Slovensko a Podkarpatskou Rus bylo přijato nařízení č. 161/1925 Sb., z. a n. . Toto nařízení se snažilo změnou a revizí evidencí vodních knih připravit solidní základ pro, do té doby ztuhla aplikovatelný, zákon č. 338/1921 Sb., z. a n., o dani z vodní síly. S ohledem na skutečnost, že evidence vodních knih měla v jednotlivých místech různou úroveň, dařilo se někdy jen velmi těžko řádným způsobem vyměřit daň z vodní síly.

Všechny uvedené změny budou popsány v následujících kapitolách.

5. Organizace na úseku vodního práva

5.1 Politické úřady

V ust. § 75 čes. vod. zák. bylo uvedeno: „Všeliká záležitost, jež se týče podle tohoto zákona užívání, neb svozování nebo braní vodě, přísluší k působnosti politických úřadů“

„Do kompetence úřadů vodoprávních spadají jen ony formy užívání, svádění vod a bránění se jim, které nalezly zákonné úpravy ve vodním zákonu, nikoliv však ony formy, které došly úpravy zákony zvláštními. (Silničními, železničními, stavebními řády a pod.) – Svádění vod z obecních cest a silnic nespadá do pravomoci úřadů vodoprávních, nýbrž samosprávních.“⁴⁹

Jejich činnost vázala se především na vody veřejné, v některých případech mohla být vztáhnuta i na vody soukromé. Činnost těchto politických úřadů lze obecně rozdělit do třech kategorií. Jednalo se především o činnosti správní, policejní a soudní. Ve věcech soudních docházelo ovšem ke kompetenčním sporům mezi politickými úřady a soudy o pravomoc.⁵⁰ Obecně neměly politické úřady pravomoc rozhodovat v záležitostech soukromých vod.

Mezi správní činnosti náleželo především řízení o udělení koncese, úprava poměrů vodních družstev a evidence vodoprávních poměrů v příslušném okrese.

„Příslušný byl k rozhodování otázky platnosti a vykonatelnosti veřejnoprávních úmluv. Tyto smlouvy, pokud vodoprávní úřad o nich zjišťuje, že neodporují veřejnému zájmu, bývají pojaty do vodoprávního výměru a stávají se jeho integrující součástí.“⁵¹

---

⁴⁹ ŠEVČÍK, J. Vodní a rybníkářské právo: (Komentářem a judikaturou opatřená sbírka předpisů vodního a rybníkářského práva, platného v historických zemích Československé republiky). Praha : V.Linhart, 1937. s. 180.

⁵⁰ PROCHÁZKA, B. České vodní právo : systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodního zákona Moravského a Slezského. Sušice : Nákladem vlastním, 1925, s. 282.

⁵¹ ŠEVČÍK, J. Vodní a rybníkářské právo: (Komentářem a judikaturou opatřená sbírka předpisů vodního a rybníkářského práva, platného v historických zemích Československé republiky). Praha : V.Linhart, 1937, s. 182.

Politický úřad rozhodoval ve věci obvykle jako I. stolice. „Pro určení příslušnosti úřadu je směrodatná ta okolnost, kde je umístěna ta část vodního díla, kterým má být dosaženo účelu podniku. Je tedy nerozhodné, když určité vlivy vodního díla možno konstatovati vzhledem ke spojitosti vod ve více okresech, jimiž vody protékají.“⁵²

Politickým resp. zemským úřadům dále náleželo rozhodování o udělení vodoprávních koncesí. V případě přestupku, spáchaných ve smyslu vodního zákona, náleželo úřadům i povinnosti vésti trestní řízení o přestupku.

„V záležitostech práva vodního sluší přednost dáti řízení správnímu, poněvadž úřad správní může dotčené poměry upravit tak, aby vody užívalo se v obecném prospěchu zemědělství a průmyslu, kdežto soud rozhodnouti může toliko konkrétní spornou otázku. Správní řízení zakládá se v zásadě vyšetřovací, soudní však v zásadě projednávací.“⁵³

5.2 Vodní knihy

Již v této době byl zájem na vodoprávní evidenci, tedy na evidenci vodních oprávnění, kterou tvořily tzv. vodní knihy. Tyto vodní knihy byly veřejně přístupné a jejich vedení mělo být upraveno prováděcím předpisem. Jejich zřizování a vedení, spolu se sbírkami listin, map a plánů (a to mimo území Slovenska a Podkarpatské Rusy, kde v té době platilo uherské právo) bylo podrobně upraveno vládním nařízením č. 160/1925 Sb. z a n.

„Zařízení a vedení vodních knih bylo upraveno pro Čechy, Moravu a Slezsko nařízením ministerstva orby, v dohodě s ministerstvy vnitra, spravedlnosti a obchodu, k zemským vodním zákonům, a to v Čechách nařízením ze dne 20. září 1872, č. 52 čes. z. z., k zemskému vodnímu zákonu ze dne 28. srpna 1870, č. 71 čes. z. z., na Moravě nařízením ze dne 20. září 1872, č. 33 mor. z. z., a ve Slezsku

---

⁵² ŠEVČÍK, J. Vodní a rybníkářské právo: (Komentářem a judikaturou opatřená sbírka předpisů vodního a rybníkářského práva, platného v historických zemích Československé republiky). Praha : V.Linhart, 1937. s. 183.

⁵³ ČÍŽEK, K. Právo vodní dle zákona ze dne 28. srpna 1870 pro království České : doplněno příslušnými zákony a nařízeními a objasněno z rozsudků nejvyšších stolic: s obsáhlým abecedním i chronologickým seznamem věcným. Praha : Jindř. Mercy. 1886, s. 261.

nařízením ze dne 20. května 1973, č. 35 slez. z. z., k zemskému vodnímu zákonu ze dne 28. srpna 1870, č. 51 slez. z. z., a k zákonu ze dne 6. března 1873, č. 28 slez. z. z.⁵⁴

„Listina, kterou úřad společenstvu uznává, statuta, seznámení členů a podpisy těch, jenž na místě představenstva podepisují, vše to budiž ve zvláštní knize (knize vodní) zapsáno a každá změna v tom učiněna budiž tam připomenuta. Tato kniha vodní vedena buď u úřadu, a každému buď dovoleno, aby v ní nahlédl.⁵⁵

Český vodní zákon obsahoval obdobná ustanovení v § 57, 100 a 101, přičemž naprosto totožná ustanovení se nacházela i v § 56, 99 a 100 vodních zákonů moravského a slezského.

V § 57 se nacházela ustanovení související s vodními družstvy, kdy jejich povinností bylo předkládat stanovy, seznamy členů, podpisy osob podepisujících za představenstvo, dále pak i dobu trvání, na kterou bylo družstvo založeno. Toto vše se zapisovalo do vodní knihy, případná jakákoliv změna měla být zaznamenána.

V § 100 a 101 pak byla konkrétní úprava vedení evidence vodních knih a to včetně příslušných mapek a nákresů. Na každý zápis byl ve vodní knize vyhrazen určitý počet listů s rubrikami.

„Mimo jiné rubriky tyto: Řadové číslo zápisu, jméno obce, po případě osady, v níž jest předmět zápisu do vodní knihy, jméno vody a nemovitosti, s níž jest spojeno právo na užívání vody, jméno vlastníka, u vodních družstev název vodního družstva a označení vodní mapy (§10), v níž jest vyznačen předmět vodního práva.

Označení účelu, rozsahu, míry a způsobu užívání vody, udání dovolené výše nadržování vody, místa a formy cejchu, vypsání strojů, zařízení vypouštěcích, vedení a zadržování vody, jakož i všech jiných pro objem a míru užívání vody

---

⁵⁴ ČERNÝ, J. Vodní knihy : (k reformě vodního zákonodárství). V Praze : Nákladem ministerstva zemědělství, 1925 s. 3.

⁵⁵Zákon č. 83/1869 ř.z. o právu vodním, § 22 zákona.

směrodatných zařízení se vztahem na právní listiny, neb není-li jich, na skutečný stav.⁵⁶

V případě, že by se k vodnímu oprávnění vztahovala služebnost, měla být i tato do vodní knihy poznamenána.

Zápisy se „děly dle časového pořadí. Jakým způsobem probíhaly zápisy již existujících práv určoval § 4 až 6 výše uvedených nařízení. Ten děl se jediné dle zjištěného skutečného stavu bez jakéhokoli rozhodování. Vzhledem k tomu má kdokoliv právo popírat správnost zápisu vodního práva a tudíž i jeho existenci, resp. rozsah a úřad vodoprávní teprve dle výsledku zahájeného sporu zápis ten opraví.“⁵⁷

Vodní kniha měla dle rozhodnutí Nejvyšší soud Československé republiky, R I 564/29, [Vážný 9152] „význam pouhého vodního katastru, nikoliv pozemkové knihy. Do vodní knihy nelze zapisovati práva k užívání vod zakládající se na důvodech soukromoprávních. Rozhodovati o povinnosti držitele rybníka, by udržoval a opravoval rybníční hráze, přísluší politickým úřadům.“

Zápisem do vodních knih byli pověřeni úředníci okresních politických úřadů, které vedení vodních knih měly na starost. Kvalita a obšírnost zápisu záležela na kvalitách toho kterého úředníka. Z uvedeného důvodu se ve vodních knihách občas objevovaly nepřesnosti.

„Z tohoto důvodu došlo k založení nové evidence silotvorných stanic, obsahující tato udání: „Jméno toku, místo zdaněného podniku, obec, číslo popisné, jméno podnikatele, průtočné množství vody odpovídající největší možné

---

⁵⁶ ČERNÝ, J. Vodní knihy : (k reformě vodního zákonodárství). V Praze : Nákladem ministerstva zemědělství, 1925, s. 6.

⁵⁷ PROCHÁZKA, B. České vodní právo : systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodního zákona Moravského a Slezského. Sušice : Nákladem vlastním, 1925, s. 397.

výkonnosti, příslušný spád, nejvyšší možnou výkonnost, počet zdaněných hodinových koňských sil, dobu skutečného provozu a výšku daně.“⁵⁸

Změna této evidence, resp. její náprava měly důvod v zavedení daně z vodní síly zákonem č. 338/1921 Sb. Při praktické aplikaci finančními orgány na základě nařízení vlády Československé ze dne 12. května 1922, č. 142 Sb. z. a n. docházelo k situacím, že bylo úředníky finančních úřadů zjišťováno, že ve vodních knihách panuje nesoulad se skutečným stavem.

„Prokáže-li se právními listinami (vodoprávními nálezy), že zápis ve vodní knize není správný, musí být opraven, aniž by oprava měla nějaký účinek právní na osoby třetí.“⁵⁹

Vládním nařízením č. 160/1925 Sb z. a n. bylo tedy upraveno zařízení a vedené vodních knih se sbírkami listin, map a plánů mimo území Slovenska a Podkarpatské Rusy.

Cílem této právní úpravy bylo odstranění chyb za léta se nakumulovaných v té době vedené evidenci. Obsah vodních knih stanovoval § 3 takto „Podací protokol, vlastní vodní knihy a sbírky listin, map, plánů a rejstříků“. Příloha č. 1 – Zápis ve vodní knize.

„Tyto předpisy jsou doplněním a zdokonalením platných vodních zákonů v otázkách, zůstavených dosud volnému uvážení vodoprávních úřadů; neboť tím, že ve formě návodu se uvádí, co sluší zapisovati do sloupců vložek vodní knihy, ukládá se nepřimo vodoprávním úřadům, aby potřebná data zjistily během vodoprávního řízení a přesně je určily v povolovacím nálezu.“⁶⁰

---

⁵⁸ ČERNÝ, J. Vodní knihy : (k reformě vodního zákonodárství). V Praze : Nákladem ministerstva zemědělství, 1925, s. 17.

⁵⁹ Tamtéž, s. 77.

⁶⁰ Tamtéž, s. 119.

5.3 Koncese

Vodním zákonem byl založen princip, podle něhož bylo nutno k nakládání s vodami resp. k jejich užívání, pokud se nejednalo o užívání běžné, potřeby povolení (koncese). K obecnému užívání vod koncese nebylo třeba.

Zprvu bylo na vodní koncese pohlíženo výhradně jako na jiné druhy obyčejných policejních koncesí tzv. nepravých koncesí. Jako tomu byly stavebního konsensu či živnostenského schválení. Svou právní povahou se blížila pak koncesi horní.⁶¹

Na rozdíl od současné právní úpravy se nerozlišovalo zvláštní vodoprávní povolení či konsens k užívání vody a povolení k vybudování k tomu potřebného vodního díla (zvláštní stavební povolení). Jak tedy z uvedeného vyplývá, vydaný konsens opravňoval oprávněný subjekt jednak k užívání vod na rámec běžného užití, tak i ke zřízení příslušného vodního díla.

Tento institut byl vymezen v § 17 a 18 českého vodního zákona, v § 19 se poté stanovoval obsah povolovací listiny. Ten musel obsahovat určení kolik vody, kde a k jakému účelu bylo vodní právo propůjčeno.

„Konsens udělený úřadem vodoprávním k používání vod veřejných jest aktem konstitutivním, jímž se právo jednotlivci k používání veřejné vody propůjčuje a míra i obsah, začasný i trvání tohoto práva přesně stanoví (§ 20 v. z.).“⁶²

Vodní právo takto založené mělo reálnou povahu, to znamenalo, že uvedené povolení neplatilo pouze pro toho, komu bylo uděleno, ale přecházelo na každého jiného držitele stroje či díla provozovaného anebo k nemovitosti.

„Moderní vodní právo koncesní, zvláště to, jehož zvláštní ráz vystupuje spojením s používáním energie elektrické, jest původu nedávného. Četná

---

⁶¹HRDINA, J. Vodní koncese. Brno : Bravič& Novotný, 1921, s. 46.

⁶² PANTŮČEK, F. Jak jest zjistiti právní povahu vod? Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1910, s. 803-804.

zákonodárství vodní vycházejí ještě z onoho dřívějšího pojmu t. zv. nepravé koncese, t. j. povolení úředního povahy policejní.⁶³

Koncese byla tedy správním aktem.

„Vodní zákon v § 26. dělí vodní užívací práva, konsensem úředním založená, na dvě skupiny a to práva věčná, na díle neb nemovitosti lpící a s nimi osud jich sdílející a na práva osobní omezená pouze na osobu prvního nabyvatele.“⁶⁴

Bylo na rozhodnutí vodoprávního úřadu, zda-li koncesi udělí na dobu určitou nebo do odvolání. Při udělování koncese nebyl zákonný nárok na její vydání. Na základě výnosu rakouského ministerstva orby byla stanovena lhůta, na kterou se povolení vydávalo. V případě využití vodních sil soukromým subjektem se koncese vydávala na 60 let. Pro případ, že byl žadatelem podnik státu, zem, nebo okres vydávala se tato koncese na 90 let.

„Obsah koncesní listiny (vodoprávního povolení) je směrodatný pro práva a povinnosti majitele vodních práv. Vodní práva užívací propůjčují se vždy jen pro zcela určitý hospodářský účel. - Pro obsah vodního práva je prvé řadě rozhodný obsah povolovací listiny.“⁶⁵Příloha č. 2 – Koncese.

5.4 Zdanění vodních sil

Zákonem č. 338/1921 Sb. z. a n. došlo k zavedení daně z vodní síly. Tento zákon byl doplněn vyhláškou č. 129 Sb. z a n., který nabyl účinnosti dne 1. června 1922. Tímto dnem pozbyla veškerých výjimek poskytnutým jednotlivcům a podnikům bez náhrad.

---

⁶³ HRDINA, J. Vodní koncese. Brno : Bravič& Novotný, 1921, s. 67.

⁶⁴ PROCHÁZKA, B. České vodní právo : systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodního zákona Moravského a Slezského. Sušice : Nákladem vlastním, 1925, s. 98.

⁶⁵ ŠEVČÍK, J. Vodní a rybníkářské právo: (Komentářem a judikaturou opatřená sbírka předpisů vodního a rybníkářského práva, platného v historických zemích Československé republiky). Praha : V.Linhart, 1937, s. 63.

Principem zdanění vodní síly resp. stanovení daňového základu bylo přepočtem jedné koňské síly za hodinu. Podnikatel musel mít osazeno měřidlo, prostřednictvím něž šlo zjistit vyrobenou sílu. V zákoně byly uvedeny čtyři způsoby výpočtu, mino jiné i kilowatthodiny.

Ministr financí mohl pro malé podniky s nepravidelným provozem daň paušalizovat, pro případ, že by jim jinak stanovení daňového základu činilo velké potíže.

Osvobození bylo možné v určitých případech. Finanční dozor vykonávaly berní úřady. Finančnímu doзору podléhala veškerá vodní díla, vodní poháněcí zařízení a s nimi spojené závody.

6. Vyvlastnění – ochrana veřejného zájmu

„K břemenům zákonem vodním soukromému vlastnictví uloženým patří také celá řada povinností, přenechati svůj majetkový objekt k dispozici pro účele, jež vodní zákon sleduje.“⁶⁶

Vyvlastnění patřilo vždy mezi radikální prostředek zásahu do soukromých vlastnických vztahů a to pouze ve veřejném zájmu. Tento veřejný zájem přicházel v úvahu pouze v případech, kdy nedošlo k dohodě mezi soukromými subjekty.

„Povinnosti tyto jež v konkrétním případě vlastníka určité věci nebo držitele určitého práva nutí, aby buď vůbec tohoto kusu svého majetku za příslušnou náhradu se vzdal nebo aby jistá omezení svého práva trpěl spadají vůbec pod hledisko vyvlastnění (expropriace).“⁶⁷

Vyvlastnění ve smyslu odejmutí části majetku nebo práva nebylo tedy bezúplatné, ale bylo vždy spojenos náhradou.

Částečně právní úpravu vyvlastnění obsahoval i vodní zákon a to v ustanoveních § 28 – 29, to pro vody tekoucí a v ustanoveních dalších např. § 6. Pro případy, kdy tato právní úprava byla nedostatečná, zůstával v platnosti občanský zákoník.

„Ustanovení § 365. zůstává i vedle těchto vodoprávních nařízení v platnosti a nastupuje jako supplement všude tam, kde jde o ochranu a podporu veřejného dobra, která normou vodního zákona není s dostatkem a výstižně poskytnuta.“⁶⁸

Bylo ovšem nutno mít na zřeteli, že v případech, kdy nedocházelo k vyvlastnění podle vodoprávních předpisů, ale podle předpisů občanského práva, nebyly k tomuto vyvlastnění již příslušné vodoprávní úřady.

„Vodní zákony dovolují, aby v zájmu užívání vod nebo odvracení škod vodních byly cizí pozemky vyvlastněny neb alespoň na nich zřízeny nucené

---

⁶⁶PANTŮČEK, F. Jak jest zjistiti právní povahu vod? Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnické, 1916, s. 801.

⁶⁷Tamtéž, s. 801.

⁶⁸ PANTŮČEK, F. Vodoprávní expropriace. Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnické, 1916, s. 801.

služebnosti. Jde tu tedy buď o odnětí práva vlastnického, nebo jde o omezení a v obou případech o opatření trvalé nebo pouze dočasné. Někdy jsou zde pochybnosti, jde-li tu o vyvlastnění (založené správním aktem), či o pouhé omezení vlastnického práva podle § 364 obč. zák.⁶⁹

„Společnými všem případům expropriace vodoprávní jsou následující momenty:

Instituce vyvlastnění spadá do oboru veřejného práva a jest tudíž jak nárok na povolení expropriace, tak i povinnost výroku vyvlastňovacímu se podrobit veřejnoprávní. Příslušnost řádných soudů v těchto otázkách jest tudíž principiálně vyloučena.

Výroku expropriačního jest arcif jen tehdaž zapotřebí když expropriať nároku expropriaanta nevyhověl, t. j. dobrovolně věc nepostoupil nebo břemeno věcné od něho žádané nepřevzal Rozhodnutím expropriačním zakládá se v osobě expropriaanta nové právo, které svým obsahem a svojí právní povahou jest úplně totéž, jako kdyby bylo expropriaťem dobrovolně poskytnuto. Titulem jest vyvlastňovací nález⁷⁰

„Vyvlastňovací řízení nemůže býti zdržováno soukromoprávními spory o vlastnictví, takže správní úřad není povinen s výrokem expropriačním tak dlouho vyčkávati, až civilní spor o vlastnictví pozemku, který má být vyvlastněn, bude rozhodnut.⁷¹

Expropriaťu náleželo odškodnění neboli náhrada. Nové právo bylo ve prospěch expropriaanta založeno až tehdy, kdy byla náhrada uhrazena nebo alespoň složena viz judikatura Nejvyššího soudu Československé republiky, R II 61/22, [Vážný 1567] ze dne 21. března 1922 „pravoplatným vyvlastňovacím

---

⁶⁹Slovník veřejného práva československého. Svazek V. U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 215.

⁷⁰ PANTŮČEK, F. Vodoprávní expropriace. Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1916, s. 802-803.

⁷¹ PROCHÁZKA, B. České vodní právo : systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodného zákona Moravského a Slezského. Sušice. Nákladem vlastním. 1925.s. 111.

nálezema upotřebením vyvlastněného pozemku k vodnímu dílu nenabývá vodní družstvo vlastnictví pozemka K tomu je ještě dále třeba, by bylo odškodné zapláceno nebo na soudě složeno. Dokud se tak nestalo, zůstává vyvlastněný vlastníkem pozemku, ač i s povinností, by pozemek po zaplacení nebo složení odškodného na soudě na vyvlastňovatele převedl a vodního díla nerušil.“

Obecně se diskutovala otázka, zda-li výše odškodnění je nebo není soukromoprávní nebo veřejnoprávní otázka. V případě sporu podléhala výše této náhrady soudnímu přezkumu. Nicméně toto bylo pouze v případě, kdy vodoprávním úřadem bylo stanoveno odškodnění v penězích. V takovémto případě se mohl účastník obrátit na soud s žalobou v obecné promlčecí lhůtě podle občanského zákona. Na soudní přezkum se nevztahovala lhůta pro odvolání podle vodního zákona viz judikatura Nejvyššího soudu Československé republiky, R II 368/24, [Vážný 4407] ze dne 25. listopadu 1924: „Lhůta, do které jest se nespokojenému účastníku obrátiti na soud, by určil výši odškodného, není předepsána. Obdoby o 14 denní lhůtě odvolací dle §u 94 mor. vod. zákona nelze tu použítí.“

V případě, že se strany o výši odškodného nedohodly, stanovil jeho výši vodoprávní úřad, pak měly strany možnost v případě nesouhlasu se odvolat cestou instanční vyššímu vodoprávnímu úřadu (event. správním soudním dvorem). Jednalo se o případy, kdy byla stanovena náhrada in natura. V těchto případech měl být přiměřeným způsobem odčiněn hospodářský následek způsobený vyvlastněním. Mohlo se jednat např. o povinnost zřízení nových náhradních komunikací nebo mostů.

Vyvlastnění podle vodoprávních předpisů nesmělo býti zneužíváno. Stojaté vody soukromé nepodléhaly z pohledu práva vyvlastnění. Výjimku z tohoto pravidla šla aplikovat pouze v případech nouze nebo za užití a současného splnění předpokladů stanovených v § 363 o. o. z.

„Případy expropiace, jejímž cílem je užívání vody nebo bránění se vodě, jest těžko shrnouti dle nějakého dělidla v určité skupiny. Možno jen činit rozdíly mezi:

- A. vyvlastněním, na které sice vodní zákon vzpomíná, je však neupravuje, nýbrž pro ně § 365. obč. z. v plné míře za platný prohlašuje, a
- B. expropriaci, která vodním zákonem úpravy došla.

Do skupiny A. patří:

1. expropriace tekoucích vod soukromých, spůsobilých k plavbě dle § 6. a
2. expropriace pozemků potřebných k zřízení nových přístavišť nebo vodních stezek dle § 8. posl. odst.

Do skupiny B. zařadit sluší všechny ostatní případy vyvlastnění, k nimž titul buď ve vodním zákoně samém nebo jeho doplněních jest obsažen.⁷²

Podle § 6 vodního zákona náleželo tedy vládě právo vyvlastnit vody soukromé tekoucí ve veřejném zájmu za účelem plavby lodí nebo vorů, to ovšem za použití § 365 obč. z. Předmětem vyvlastnění tedy mohly být i vody soukromé, které se hodily k plavbě.

Vyvlastněna však nemusela být pouze voda podle vodního zákona. Mohlo se jednat i o břeh řeky viz judikatura nejvyššího správního soudu ze dne 20. prosince 1922, nález nejvyššího správního soudu č. I9.446: „Vylodování lodí na splavných řekách je stejně jako jeho nakládání toliko nezbytnou součástí plavby a tedy předmětem tz. v. veřejného užívání (usus publicus) těchto vod“

Expirace dle § 37 mohla být pro potřeby osad a obcí. Toto ovšem bylo možno za kumulativního splnění dvou podmínek: spotřeba obce není kryta a onen komu voda patří, ji pro stejné potřeby nepotřebuje.

Expiraci podle § 37 nemohly být podrobeny minerální vody.

---

⁷² PANTŮČEK, F. Vodoprávní expropriace. Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnické, 1916, s. 806.

7. Úprava vodních staveb a cest

Nejen vodní právo obecně zaznamenalo v průběhu 19. století významný pokrok spočívající ve svojí kodifikaci, který byl ovšem zapříčiněn společenskou potřebou a rozmachem hospodářství a lodní dopravy. Byly to i živelné pohromy, které stíhaly území českých zemí, které zavadaly příčinu k rozvoji ochranných opatření při ve smyslu pobřežních ochranných staveb.

Snad pro příklad lze uvést:

- Blesková povodeň 25. - 27. 5. 1872
- Přívalový déšť a blesková povodeň 30. 5. 1882
- Přívalové deště a krupobití v květnu a červnu 1889
- Dešťová povodeň 1. – 6. 9. 1890
- Přívalový déšť, krupobití a povodeň 20. - 21. 5. 1894
- Přívalový déšť a krupobití v květnu a červenci 1894
- Povodeň v říjnu 1894
- Přívalový déšť a blesková povodeň 20. – 21. 6. 1895
- Dešťová povodeň 29. 7. – 2. 8. 1897
- Smíšená povodeň 9. – 10. 4. 1900 a sesuvy půdy
- Přívalové deště a krupobití v červenci 1900

Z důvodu stavby pobřežní ochrany bylo možno i vyvlastnění. V případě stavby ochranných opatření na veřejných tocích se vyžadovalo úřední povolení. Toto povolení se vyžadovalo nejen při zřízení, ale i změně stavby. Pobřežní ochrana se obvykle realizovala hrázemi, pletenými hradbami i osázením břehů, ochrannými zdmi, údolními přehradami, vykácením stromů a křovin v případě, že by překážely toku a tak nepřímo břeh ohrožovaly.⁷³

V případě regulačních staveb vydával obvykle regulační povolení stát, jelikož se jednalo o náročné a rozsáhlé práce.

---

⁷³ Slovník veřejného práva československého. Svazek V. U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 210.

„O stavbách pobřežních platí obecně pravidlo, že jest vlastníka břehu volno se svým břehem nakládati jak chce, pokud na samé řečiště podstatně neúčinkuje.“⁷⁴

V případě nutnosti měli vlastníci břehů za povinnost snášet omezení spojená se stavbou nebo opravou vodních staveb a ro jak ochranných tak i regulačních.

7.1 Vodní cesty

Velice obecně lze vodní cesty rozdělit na přírodní a umělé. Přirozené vodní cesty pak jsou řeky a jejich koryta, která plavbu lodím umožňují. Umělé cesty se tvořily pro spojení jednotlivých šest přirozených.

Dne 11. června 1901 byl podepsán vodocestný zákon, ve kterém bylo zakotveno provedení následujících vodních cest:

- průplav mezi Dunajem a Odrou,
- průplav mezi Dunajem a Vltavou u Budějovic s kanalizováním Vltavy odtud do Prahy,
- plavební kanál průplavu Dunajsko-Oderského ke střednímu Labi s kanalizováním trati labské od Mělníka po Jaroměř,
- plavební spojení průplavu Dunajsko-Oderského s Vislou a dále až ke splavné trati Dněstru.⁷⁵

Na vybudování této vskutku velkolepé vodní sítě byla stanovena lhůta dvaceti let počínaje rokem 1904. Vláda byla zmocněna, aby pro první stavební období využila půjčky ve výši 250 milionů korun nominálních. Z uvedeného obnosu mělo být vyloučeno 75 mil. korun na regulaci řek.

Země, jimiž průplavy procházely, byly povinny přispět jednou osminou obnosu, jež byl třeba k zúročení a amortizaci oněch dlužných úpisů, jež byly na stavbu vydány.⁷⁶

---

⁷⁴ČÍŽEK, K. Právo vodní dle zákona ze dne 28. srpna 1870 pro království České : doplněno příslušnými zákony a nařízeními a objasněno z rozsudků nejvyšších stolic: s obsáhlým abecedním i chronologickým seznamem věcným. Praha : Jindř. Mercy. 1886, s. 181.

⁷⁵ SMRČEK, A. Průplavy a regulace toků vodních na Moravě. Mor. Ostrava. Mor.-slezské revue. 1911, s. 12.

⁷⁶ Tamtéž, s. 12.

Po dlouhých průtazích byla zahájena stavba průplavu mezi Dunajem a Odrou, nicméně počáteční napětí bylo utlumeno a objevila se nechuť, která vyvrcholila v roce 1910 kdy bylo postupně od uvedeného projektu ustoupeno a jednotlivým zemím byla nabízena kompenzace.

Neboť byla to právě vodní doprava, která měla jednotlivým zemím pomoci snížit náklady na dopravu a zlepšit tak obchod.

Zákon č. 333/1919 Sb. z. a n. o příslušnosti ve věcech stavby vodních cest navázal na vodocestný zákon z roku 1901. Nařizoval, že veškeré stavby vodních cest pokud byly přejaty a prováděny Československým státem a podle zákona z 11. června 1901 č. 66 ř. z. patřily do působnosti bývalého ministerstva obchodu ve Vídni, náležely již do oboru působnosti ministerstva veřejných prací.⁷⁷

„Vydáním tohoto zákona bylo umožněno dokončení mnohých národohospodářsky velmi důležitých staveb, mezi něž nutno v první řadě uvést Masarykovo zdymadlo na Labi u Střekova, zdymadla u Vraného a u Štěkovic na Vltavě s elektrárnami, urychleno splavnění a úprava středního Labe, dobudování přístavy na Dunaji v Bratislavě a Komárně, přehrady na Chrudimce u Seče, na Dyji u Vranova, na Teplé u Karlových Varů.“⁷⁸

7.2 Vodní fondy

Ministerstvo veřejných prací spravovalo za Rakousko – Uherska vodní a meliorační fondy, do kterých přispívaly jednotlivé země. Z těchto fondů pak byly přerozdělovány prostředky na regulaci řek. Příklad přerozdělení rozpočtu na rok 1910 je uveden názorně.⁷⁹

Celkem rozpočteno jest na vodní stavby	K 12.090.730
Z toho	
Halič	2.797.014
Čechy	2.797.014

⁷⁷ Zákon č. 333/1919 Sb., o příslušnosti ve věcech stavby vodních cest.

⁷⁸ Slovník veřejného práva československého. Svazek V. U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 231.

⁷⁹ SMRČEK, A. Průplavy a regulace toků vodních na Moravě. Mor. Ostrava. Mor.-slezské revue. 1911, s. 12.

Horní Rakousy	1.849.936
Tyroly a Vorarlberg	1.007.380
a tak dále	
Na Moravu pak pouze	17.500

V roce 1931 byly přijaty zákony č. 49/1931 a č. 50/1931 Sb. z. a n., kterými se zřizovaly samostatné fondy. Účelem jejich přijetí byla snaha o stanovení reálného právního podkladu pro úhradu nákladů na realizaci vodohospodářských staveb. Současně s tímto bylo i cílem těchto zákonů zajistit pro tyto fondy dostatečné finanční prostředky. První fond byl znám jako Státní fond pro vodohospodářské meliorace tzv. meliorační fond a druhým byl Státní fond pro splavení řek, vybudování přístavů, výstavbu údolních přehrad a pro využitkování vodních sítí při ministerstvu veřejných prací tzv. vodocestný fond.

„Roční rozpočty fondů a roční jejich účetní závěrky tvoří součást rozpočtů státních a závěrečných účtů státních a zároveň s nimi jsou zákonodárnými sbory schvalovány.“⁸⁰

Do jednotlivých právních vztahů, s nimiž byla spojena správa a vystupování navenek, mohli vstupovat resortní ministři. Správa fondů byla vykonávána po dohodě s ministrem financí.

V případě realizace jednotlivých staveb z prostředků fondu bylo nutnou příslušných ministerstev zřídit poradní orgán. Tento poradní orgán měl primárně za úkol posoudit projekt, podat k němu fondu posudek s příslušným návrhem.

Veškeré vodní toky nacházející se na území Československého státu byly přerozděleny mezi tyto dva fondy.

Vymezení řek mezi tyto dva fondy bylo uvedeno v § 3 zákona č. 50/1931 Sb. z. a n., kde byly uvedeny přesně úseky toků, které byly spravovány podle tohoto vodocestného zákona. Ostatní toky byly spravovány podle zákona melioračního.

---

⁸⁰ Slovník veřejného práva československého. Svazek V. U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 242.

U melioračního fondu bylo možno konstatovat, že „z příspěvků fondů lze prováděti nebo podporovati pouze takové stavby, jichž projekty a rozpočty byly schváleny jednak vodoprávními úřady, jednak ministerstvem zemědělství a při stavbách vodovodních a kanalizačních také v dohodě s min. veřejného zdravotnictví a tělesné východy.“⁸¹

V případě plné realizace stavby fondem jakožto stavebníkem byla i následná správa této stavby v jeho rukou. V případě, že byla stavebníkem země, pak dále pečovala o stavbu za příspěvku peněžitého z fondu. Tento příspěvek měl svá zákonná omezení.

---

⁸¹Slovník veřejného práva československého. Svazek V. U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, s. 236.

8. Mezinárodní smlouvy o říčních sítích

Labe je největší řekou v českých zemích a zároveň patří mezi jednu z největších řek v Evropě. Pramení v Krkonoších a ústí do Severního moře. Jeho povodí má rozlohu 144 055 km², přičemž více jak jedna třetina je v Čechách. Síla tohoto vodního toku byla využívána již od nepaměti. Jeho název pochází patrně z keltského elb a neznamena nic jiného než „velká“ řeka.

8.1 Právní úprava před rokem 1918

„První písemné zprávy o plavbě na Labi dochované v kronikách se vztahují k době, kdy si vojska Karla Velikého podrobila polabské Srby a Bodrce. Kolem roku 805 zakázal Karel Veliký svým kupcům vývoz zbraní a výstroje do Čech a téhož roku byla část jeho vojska dopravena do boje lodmi proti proudu Labe až k Magdeburku, kde se střetla s polabskými Slovy. Ze zpráv se dá soudit, že tehdy už plulo po Labi dost větších lodí sloužících v době míru k obchodu.“⁸²

Z uvedeného je zřejmé, že Labe bylo od nepaměti využíváno k dopravě zboží. Nebylo to však jen zboží přepravované na lodích, ale bylo i vorařství, které se zde rozvinulo již v 11. století a skončila až v 50. letech 20. století.⁸³

První zmínka o přiznání litoměřického a ústeckého vodního a cestného cla přiřknutého kapitule řádu litoměřických kněží knížetem Spytihněvem II. je z roku 1057. Postupem času vzniká na Labi více měst a dochází ke sporům mezi nimi. Snad nejznámější je spor mezi Litoměřicemi a Mělníkem. Litoměřice si mimo jiné osobovali i „právo skladu“, které spočívalo v povinnosti zboží z lodí vyložit a na trhu v Litoměřicích po tři dny nabízet nebo se mohli z této povinnosti clem vykoupit. Litoměřičtí totiž na Labe pohlíželi jako na královskou cestu, se kterou bylo toto právo spojeno. Osvojovali si právo kontroly veškerého obchodu po Labi s Míšní. Naproti tomu Mělníku bylo listem krále Přemysla Otakara II. z 25. listopadu 1274 přiznáno právo svobodné plavby po Labi. Toto právo bylo potvrzeno i listem Václava II. ze dne 19. července 1290, že docházelo ke sporům je zřejmé, neboť sám císař Karel IV. nařídil 28. března 1352 měšťanům roudnickým, litoměřickým, ústeckým, děčínským a pirenským a purkrabím na hradě

⁸² HUBERT, M. Dějiny plavby v Čechách. Díl 1. 1. vydání. Děčín : Okresní muzeum Děčín. 1996. s. 14.

⁸³ Tamtéž, s. 27-28.

Střekověa Königsteinu, aby nepřekáželi Mělnickým v plavbě čtyř lodí a plavbu jim „přália jich při ní zachovali.“. Na základě těchto privilegií nechtěli již Mělničtí své zboží v Litoměřicích vykládat a Litoměřičtí jim ztěžovali plavbu. Tento spor musel opět řešit císař Karel IV. vydáním listu ze dne 19. října 1352 a to v neprospěch Mělníka, který mohl již jen tři lodě vozit s obilím a jiným zbožím po proudu dolů a nazpět jen dvě lodí se solí a na třetí pak mohlo býti naloženo jiné zboží kromě soli. Plavební privilegium na plavbu a sklad čtyř lodí potvrdil Mělníku až Vladislav II. dne 31. srpna 1475.⁸⁴

Prvním plavebním řádem, který byl vydán na území Rakouska, byl Plavební řád vydaný patentem dne 20. ledna 1770. Tímto patentem se ve Vídni zřizovalo hlavní mýto a také vodní soud, ovšem toto platilo pouze pro řeku Dunaj a týkal se všech, kdo se po Dunaji plavili.

„Koncem 17. a v 18. století vznikla celá řada na tehdejší dobu pozoruhodných projektů na úpravu některých úseků středního Labe, které však nebyly realizovány pro nedostatek finančních prostředků, které ani panství ani královská komora nechtěly pro zlepšení vodních poměrů vydat.“⁸⁵

„Financování vodních staveb měl zajišťovat „Navigační fond“ zřízený patentem Marie Terezie v roce 1766. Do něho se zprvu odváděla část všeobecného vodního mýta zavedeného v roce 1719 a od roku 1770 do něj plynulo celé mýto a clo ze čtyř celnic v Čechách.“⁸⁶ Jednalo se o celnice v Praze Na Výtoni, v Karlíně U posledního haláře, v Ústí nad Labem a v Dolním Žlebu, ostatní mýta byla zrušena.

Významnými právními předpisy, které se zasloužily o stavební rozvoj Labe, byly říšský zákon č. 116 z roku 1884, o zvelebení zemědělskými stavbami, meliorační zákon č. 117 z roku 1884, o hrazení bystřin a zákon č. 66 z roku 1901, o stavbě vodních drah a o provedení úprav řek. Důležitým zákonem majícím vliv na

---

⁸⁴POLÁČEK, B. Mezinárodní říční doprava. 1. vydání. Praha : C.H.Beck. 2012, s. 47-53.

⁸⁵NĚMEC, J., HLADKÝ, J. Voda v České republice. Praha : Consult. 2006, s. 145.

⁸⁶POLÁČEK, B. Mezinárodní říční doprava. 1. vydání. Praha : C.H.Beck. 2012, s. 71.

rozvoj úprav Labe byl zemský zákon č. 31 z roku 1903, který se týkal úprav staveb říčních.⁸⁷

Labská plavba byla po leta zatížena mnohými poplatky, především cly. Z uvedeného důvodu byla plavba po Labi i jednou z řešených otázek Vídeňského kongresu probíhajícího v letech 1814 – 1815. Zde byly v rámci smlouvy mezi Pruskem a Saskem sjednány obecné principy, které umožňovaly svobodnou plavbu po řekách a měly být aplikovány i na Labe.⁸⁸

„Smluvní strany si výslovně vyhradily, že upraví smluvně ostatní otázky, které by se snad vyskytly, až bude sdělán plavební řád pro Labe.“⁸⁹

Pro příště měla být plavba po Labi povolena každému, kdo se prokázal patřičnými znalostmi a vlastnostmi. V roce 1819 došlo k sestavení tzv. labské plavební komise, jejímž cílem bylo sestavení Labské plavební akty. Tato byla dopracována v roce 1821 a v tomto roce došlo v Drážďanech i k jejímu podpisu zástupci polabských států vyjma Dánska. V tomto smyslu lze hovořit o mezinárodní říční plavbě od Mělníka až k moři již od roku 1821 a bylo nazýváno konvencionálním Labem. Tato akta také rušila většinu cel do té doby na Labi vybíraných. Vstoupila v platnost dne 1. března 1822.

Po uzavření Labské plavební akty mezi polabskými státy dne 23. června 1821 byli v každém sídle labského celního úřadu jmenováni zvláštní úředníci se soudní pravomocí. Jejich úřady se nazývaly labské celní (plavební) soudy. Sídla těchto soudů byla v Mělníku, Roudnici, Litoměřicích, Lovosicích, Ústí nad Labem a v Děčíně. Do jejich působnosti patřilo zejména rozhodování celních a dalších sporů souvisejících s labskou plavbou. Na základě výnosu ministerstva spravedlnosti č. 9132 z 9. srpna 1868 došlo v souvislosti s opětovným oddělením soudnictví od politické správy k jejich zrušení a k přidělení jejich agendy místně příslušným obecným řádným soudům. Okresní soudy v Mělníku, Roudnici, Lovosicích, Ústí

---

⁸⁷ NĚMEC, J., HLADKÝ, J. Voda v České republice. Praha : Consult. 2006, s.143.

⁸⁸ VOŠTA, L. Mezinárodní řeky : studie z práva mezinárodního a diplomatických dějin. V Praze : Nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1938, s. 132.

⁸⁹ VOŠTA, L. Mezinárodní řeky : studie z práva mezinárodního a diplomatických dějin. V Praze : Nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1938, s. 132

nad Labem, v Děčíně městský delegovaný soud v Litoměřicích tak byly kromě své pravomoci obecných řádných soudů vybaveny pravomocemikauzálních soudů polabských. Ve druhém stupni rozhodovaly potom vždy místně příslušné zemské/krajské soudy, ve třetím stupni potom mezinárodní Komise labská se sídlem v Drážďanech.⁹⁰

Labská plavební akta byla dále upravována a to:

- závěrečným protokolem první revisní komise, vydaným v Hamburku 18. září 1824,
- dodatečnou aktou, podepsanou v Drážďanech 13. dubna 1844 (ratifikace vyměněny 1. října 1844),
- závěrečným protokolem třetí revisní komise, vydaným v Magdeburku 8. února 1854,
- závěrečným protokolem páté revisní komise, podepsaným v Hamburku 4. dubna 1863,
- smlouvou, uzavřenou 22. června 1870 mezi Rakouskem a Severoněmeckým svazem (Norddeutscher Bund) v příčině zrušení labských poplatků (Elbezölle).

„Dodatečný akt prohlásil dopravu osob nebo zboží od Severního moře do kteréhokoliv labského přístavu a naopak za svobodnou lodím všech států. Kabotáž⁹¹ však zůstala i nadále v rukou pobřežních států. Těm bylo dokonce přiznáno vyhradit svým poddaným výkon plavby na úsecích ležících výlučně na jejich území (tzv. malé kabotáže). To ovšem nebylo v souladu s užším výkladem článku 109 Vídeňského aktu. Právo k provozování plavby bylo nadále přiznáno jen těm osobám, které se mohly prokázat povolením vlády státu, jehož byly poddanými.“⁹²

---

⁹⁰ SCHELLEOVÁ, A. Civilní proces v meziválečném období v ČSR. Brno. 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Katedra dějin státu a práva.

⁹¹Právo připustit provoz mezi přístavy na vlastním státním území pouze lodím plujícím pod vlajkou tohoto státu.

⁹²POLÁČEK, B. Mezinárodní říční doprava. 1. vydání. Praha : C.H.Beck. 2012, s. 86.

Příslušné úřady jednotlivých států měli za povinnost bez dalšího uznávat lodní a plavecké patenty vydané jednotlivými státy.

V souvislosti s přijetím Labské akty bylo ještě nutno přijmout právní předpisy, které umožňovaly její konečnou realizaci. Jednalo se o:

- policejní řád plavební, vydaný společně všemi labskými pobřežními státy roku 1894 a změněný v roce 1898, „plavidla podléhala registraci a státy se zavázaly pečovat o splavnost toku“⁹³,
- předpisy o dopravě po Labi látek žíravých a zápalných přijatý v roce 1895, pozměněn byl v letech 1897 a 1898,
- cejchovní řád pro labské čluny z r. 1899, nahrazený novým řádem z r. 1913,
- předpisy o celním uzávěru labských lodí z r. 1906.

Následný rychlý rozvoj plavby po Labi zavládl za příčinu vypracování projektu na jeho kanalizaci Labe. Zákonem č. 66 přijatého v roce 1901 byl stanoven program rozvoje vodních cest a hydrotechnických úprav řeky i způsobu jejich financování. Díky tomu bylo do roku 1919 na Labi vybudováno 7 plavebních stupňů.

8.2 Právní úprava po roce 1918

Po rozpadu Rakousko-Uherska vstupuje do postavení smluvního státu Československo. Článkem 331 mírové smlouvy versailleské ze dne 28. června 1919 bylo Labe od Mělníka a Vltava od Prahy prohlášeny za mezinárodní řeku. Tímto byly obě řeky podřízeny podle čl. 332 až 337 mezinárodnímu režimu a správa byla na základě čl. 340 uvedené smlouvy svěřena labské mezinárodní komisi složené ze čtyř zástupců pobřežních německých států, dvou zástupců Československa a po jednom zástupci Anglie, Belgie, Francie a Itálie. Uvedená komise měla též za úkol zrevidovat smlouvy a řády pro Labe a Vltavu uzavřené.

V roce 1921 byl komisí vypracován návrh nové labské plavební akta, která mimo jiné zahrnovala naprostou svobodu plavby pro všechny národy a rovnost jejich vlajek. Labská plavební akta byla vyhotovena 22. února 1922. Skládá se z úvodu, šesti kapitol o 53 člancích a závěrečného protokolu.

---

⁹³NĚMEC, J., HLADKÝ, J. Voda v České republice. Praha : Consult. 2006, s. 67.

1. kapitola vymezuje pouze zmezinárodněnou říční síť labskou, na niž se úmluva vztahuje,
2. kapitola stanoví pravomoc a organizaci mezinárodní labské komise,
3. kapitola pojednává o režimu plavebním, pokud jde o svobodu plavby a rovnost vlajek, o poplatky a dávky, transit, opatření celní, režim přístavní, předpisy o lodních papírech a řády plavební policie,
4. kapitola týká se říčních staveb a příslušných nákladů,
5. kapitola stanovuje povinnost zřídit soudy, jež budou příslušné pro spory v otázkách labské plavby,
6. kapitola a zároveň poslední obsahuje různá ustanovení, jako o jednotné úpravě plavebního zákonodárství, o platnosti smlouvy v době války, o zachování dřívějších smluv, o urovnání sporů a ratifikaci úmluvy.⁹⁴

Roku 1920 byl zákonem č. 315/1920 sb. z. a n. zřízen Československý úřad plavební. Zákonem ze dne 23. července 1919, č. 474. sb. z. a nař. bylo při ministerstvu veřejných prací zřízeno oddělení pro vodní dopravu s příslušnými odbočkami podle potřeby plavebních cest jednotlivých zemí, nebo jednotlivých povodí. Při projednávání osnovy zákona o vlajce a rejstříku námořních lodí československých byla pak pocitována potřeba zřídit zvláštní samostatný úřad plavební II. instance, který by se zabýval veškerými záležitostmi plavby námořní a k odlehčení ústředních úřadů konečně vyřizoval celou řadu těchto záležitostí s jednotného stanoviska.⁹⁵

Z uvedeného důvodu projevilo ministerstvo veřejných prací potřebu ke zřízení československého úřadu plavebního v Praze, který by věci týkajících se plavby jak vnitrozemské tak námořní obstarával.

Organizace tohoto úřadu byla taková, že by v něm byly soustředěny veškeré agendy technické a obchodní v II. instanci, v instanci III. rozhodovala příslušná ministerstva, tj. ministerstvo veřejných prací ve věcech technických, technickoadministrativních, ministerstvo obchodu ve věcech obchodních a jich se týkajících právně administrativních, aniž by tím byla dotčena příslušnost ostatních

---

⁹⁴Labská plavební akta.

⁹⁵Důvodová zpráva k zákonu č. 315/1920 sb. z. a n.

ministerstev dle platných předpisů.⁹⁶ Úřad měl dohlížet jednak na plavební cesty a provozu na nich, ale měl také podporovat rozvoj plavby lodí a vorů vlastními podněty a dohlížet na dodržování plavebních předpisů. Úřad také vydával plavecké patenty.

„K rozvoji vodní dopravy včetně vodních cest docházelo i v období první republiky, ve které vylo postaveno 10 jezů a plavebních komor většinou s vodními elektrárnami. Práce na splavňování vyly přerušeny 2. světovou válkou a po válce z důvodu jiných priorit už nebyly obnoveny.“⁹⁷

Až na výjimky nesměla plout po Labi žádná loď, člun nebo vor, bez toho, že by na palubě byla osoba odpovědná za řízení lodí, člunu nebo voru, mající plavecký patent a personál předepsaný řády plavební policie. Průkaz o plavecké způsobilosti vydával Československý úřad plavební uchazečům, kteří měli bydliště v některé pobřežní zemi nebo uchazečům, nemajícím své bydliště v některé pobřežní zemi, úřady některé pobřežní země nebo komise⁹⁸. Uchazeč musel prokázat, že provozoval plavbu na Labi (Příloha č. 3 – Vysvědčení z roku 1935) a složil zkoušku způsobilosti. Po splnění těchto náležitostí obdržel uchazeč osvědčení o splnění náležitosti (Příloha č. 4 – Osvědčení z roku 1937) a příslušný plavební průkaz (Příloha č. 5 – Průkaz o plavecké způsobilosti na Labi z roku 1949). Tento průkaz obsahoval předepsané náležitosti např. úsek na Labi, na který se vydává nebo typ plavidel, které má právo řídit.

K provedení povinnosti plynoucí z páté kapitoly Labských plavebních akt vydala Československá vláda v roce 1924 zákon, kterým byly zřízeny labské plavební soudy. Tyto soudy nemusely být nově zřízeny, bylo připuštěno, aby daná agenda byla svěřena soudům a úřadům již zřízeným. Pravomoc labských plavebních soudů vykonávaly od roku 1924 okresní soudy v Praze-Karlíně, Kralupech nad Vltavou, Mělníku, Roudnici, Litoměřicích, Lovosicích, Ústí nad Labem a v Děčíně. Tyto labské plavební soudy byly v roce 1953 zrušeny.

---

⁹⁶Důvodová zpráva k zákonu č. 315/1920 sb. z. a n.

⁹⁷NĚMEC, J., HLADKÝ, J. Voda v České republice. Praha : Consult. 2006, s. 68.

⁹⁸POLÁČEK, B. Mezinárodní říční doprava. 1. vydání. Praha : C.H.Beck. 2012, s. 164.

Vládním nařízením bylo určeno, které z okresních soudů a okresních politických správ budou pověřeny agendou labských plavebních soudů. Při výběru těchto soudů bylo přihlíženo k ustanovení čl. 44 Labských plavebních akt, která stanovovala, že sídlo soudů má být v místech co nejbližše řece. Řízení před těmito soudy probíhalo podle právních předpisů daného pobřežního státu.

Okresním soudům jako labským soudům plavebním náleželo (věcná příslušnost) výlučně, bez ohledu k hodnotě předmětu sporu, rozhodování o sporech, týkajících se:

- škod způsobených kapitány, veliteli lodí nebo plavci vorů za cesty nebo při přistání;
- výše poplatku za záchránění nebo jiných odměn za pomoc při ztroskotání;
- smluv a závazků mezi vlastníky, kapitány, veliteli lodí, plavci vorů, lodivody, členy posádky a cestujícími;
- placení poplatků.

Místně příslušným okresním plavebním soudem byl:

- soud, v jehož obvodu byla způsobena škoda nebo poskytnuta pomoc,
- soud, v jehož obvodu měla být splněna smlouva,
- soud, v jehož obvodu měli být zaplaceny poplatky.

Politickým úřadům prvé stolice jako labským soudům příslušelo vyšetřování a souzení přestupků dle policejních předpisů ve věcech plavebních, které se týkaly plavby na mezinárodní labské síti. Místně příslušným byl úřad, v jehož obvodu byl přestupek spáchán.

Proti rozhodnutí okresního soudu tak i okresní politické správy byl přípustný opravný prostředek. Tento bylo nutno podat do čtrnácti dnů k příslušné druhé soudní stolici nebo k mezinárodní labské komisi. Nepřípustné bylo odvolání k mezinárodní labské komisi ve věcech pracovněprávních příslušníků československého státu.

Pobřežní státy a tudíž i Československo měly povinnost oznámit labské plavební komisi sídla a obvody soudů příslušných rozhodování ve věci plavby.

Závěr

Tématem této práce byl vývoj českého vodního práva za první republiky. Cílem tedy bylo zmapovat historický kontext vývoje vodního práva a právní předpisy postihující danou problematiku v této době.

Devatenácté století je ovládáno rozmachem průmyslové revoluce a snahou o zvýšení obchodu mezi jednotlivými státy. Rakouský občanský zákoník z roku 1811 v té době již nepokrývá veškeré potřeby vodního práva resp. problematiku vod a je nutností přijmout právní úpravu, která na tyto změny bude reagovat.

Na základě říšského vodního zákona z roku 1869 je tedy pro české země přijímán český zemský zákon č. 71/1870 čes. z. z. o tom, kterak lze vodu užívat, ji svozovat a ji se brániti, na Moravě se pak jednalo o moravský zemský zákon č. 65/1870 mor. z. z., resp. slezský zemský zákon č. 51/1870 z. z. o používání i provádění vod a obraně proti nim. Tento byl s mnohými nedostatky přetrvává až do roku 1955, kdy je zrušen zákonem č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství.

Tato práce s ohledem na zadání tématu nepostihuje problematiku vodního práva na Slovensku a Podkarpatské Rusy.

Struktura této práce je členěna do jednotlivých kapitol, které postupně, logicky a věcně na sebe navazují. První kapitola je věnována krátkému exkurzu do obecné historie vodního práva s akcentem na české země.

Následuje kapitola, kde jsou vymezeny základní pojmy vážící se k vodnímu právu, neboť bez těchto pojmů lze velice těžko pochopit danou problematiku. Český vodní zákon totiž některé pojmy neupravuje a tyto mezery bylo nutno překlenout výkladem za použití tehdejší literatury a judikatury.

V následující části je shrnut stěžejní vodní zákon č. 71/1870 z.z. včetně změny, kterou prošel za období protektorátu. Platnosti tedy pozbyl v roce 1955, když již v posledních letech ne zcela vyhovoval potřebám. Neboť tento zákon byl, s ohledem na dobu, ve které vznikl více stranící zemědělcům na úkor hospodářství.

V další části je proveden krátký exkurz k vodním knihám, jakož to údaji evidenčnímu a v příloze se nachází i ukázka z takovéto vodní knihy. Vodní díla poléhala podle vodního zákona koncesím, proto jsem se i krátkým způsobem zastavil i u daného tématu. Vodní daň, která byla vybírána z vodní síly se stanovovala na základě zákona z roku 1921, podkladem pro její řádnou evidenci bylo, mimo jiné i údaje z vodních knih.

Vyvlastnění probíhalo na základě zákona vodního a vyvlastnit veřejné toky mohl vodoprávní úřad. Vyvlastnění soukromých vod bylo možno pouze na základě soudního rozhodnutí.

Zákon z roku 1919 upravoval příslušnost, ve věcech stavby vodních cest, který se vztahoval na vodní stavby, Díky tomuto zákonu mohlo výti dokončeno mnoho vodních staveb na našem území.

Vodní stavby bylo nutno financovat a z uvedeného důvodu vznikly ve 30. letech dva vodní fondy, které zabezpečovaly potřebné finanční prostředky pro stavbu vodních cest.

Poslední kapitola je věnována mezinárodní říční plavbě na Labi. Československý stát se stal po rozpadu Rakousko-Uherska členským státem v rámci úmluvy o Labské plavební aktě. V souvislosti se svým členstvím měl právě i povinnost dbát údržby splavnosti Labe. Československý plavební úřad zajišťoval mimo jiné i řízení o způsobilosti plavby. Československý stát měl také za povinnost zřídit labské plavební soudy, to se také stalo přijetím zákona č. 93/1924 Sb. z. a n.

Vodoprávní předpisy té doby byly poměrně dobře zpracovány a postupem času se doplňovaly o další právní předpisy a mezery byly vyplněny judikaturou.

Literatura

BROŽA, V. A kol. Přehrady Čech, Moravy a Slezska. Liberec. : Knihy 555, 2005. ISBN 8086660117.

ČERNÝ, J. Vodní knihy : (k reformě vodního zákonodárství). V Praze : Nákladem ministerstva zemědělství, 1925.

ČERNÝ, J., Vodní knihy, vodní právo a vodoprávní technika, Publikace Ministerstva zemědělství a lesnictví, Praha, 1943.

ČERNÝ, J. Naše nová ústava a vztahy vodoprávní. PALIVA A VODA Č. 7 – 8., 1948.

ČÍŽEK, K. Právo vodní dle zákona ze dne 28. srpna 1870 pro království České : doplněno příslušnými zákony a nařízeními a objasněno z rozsudků nejvyšších stolic: s obsáhlým abecedním i chronologickým seznamem věcným. Praha : Jindř. Mercy. 1886.

HENDRYCH, D. Správní právo. Obecná část. 7 vydání. Praha : C.H.Beck 2009, ISBN 978-80-7400-049-2.

HRDINA, J. Vodní koncese. Brno : Bravič& Novotný, 1921.

HUBERT, M. Dějiny plavby v Čechách. Díl 1. 1. vydání. Děčín : Okresní muzeum Děčín. 1996.

JIČÍNSKÝ, K. Vodní právo : přidán návrh zemského zákona o vodě : s vodopisní mapkou Čech. Praha : K. Jičínský. 1870.

KINCL, J., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. Římské právo. 2. vydání. Praha. C.H.Beck. 1995, ISBN 80-7179-031-1.

KRECHT, j.: Povrchové a podzemní vody a jejich právní status (Poznámky k přípravě nového vodního zákona), Právní rozhledy 12/1994.

KRECHT, J. K historii vodního práva v českých zemích. Právo a podnikání 3-4/2004.

KUBÁT, J., ŠEMBERA, J. Voda a vodní hospodářství v Československu. Praha : Státní zemědělské nakladatelství. 1989, ISBN 80-209-0066-7.

KULT, A. Tekoucí (povrchová) voda : právně-filozofický pohled na rozdílné způsoby vymezení ochrany vody a vodního prostředí. 1. Vydání. Praha : Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.Masaryka, 2010, ISBN 978-80-87402-07-8.

NĚMEC, J., HLADKÝ, J. Voda v České republice. Praha : Consult. 2006, ISBN 80-209-0066-7.

PANTŮČEK, F. O spodní vodě a zřizování vodovodů. Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1909.

PANTŮČEK, F. Jak jest zjistiti právní povahu vod? Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1910.

PANTŮČEK, F. Vodoprávní expropriace. Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1916.

PLECHÁČ, V. Vodní hospodářství na území České republiky, jeho vývoj a možné perspektivy. 1. vydání. PowerPrint, Kamýcká-ČZU, Praha 6 – Suchdol, ISBN 80-238-4989.

POLÁČEK, B. Mezinárodní říční doprava. 1. vydání. Praha : C.H.Beck. 2012, ISBN 978-80-7400-258-8.

PROCHÁZKA, B. České vodní právo : systematický výklad norem českého zákona vodního se zřetelem k úchytkám vodného zákona Moravského a Slezského. Sušice. Nákladem vlastním. 1925.

RANDA, A. Příspěvek k právu vodnímu. Rakouský vodní zákon ze dne 30. května 1869 č. 93. Právník (časopis věnovaný vědě právní i státní), V Praze : Náklad jednoty právnícké, 1870.

Slovník veřejného práva československého. Svazek V. U až Ž. Reprint původního vydání. Praha. Eurolex, 2000, ISBN 80-902752-9-X.

SCHELLEOVÁ, A. Civilní proces v meziválečném období v ČSR. Brno. 2006. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Právnická fakulta. Katedra dějin státu a práva.

SMRČEK, A. Průplavy a regulace toků vodních na Moravě. Mor. Ostrava. Mor.-slezské revue. 1911.

ŠEVČÍK, J. Vodní a rybníkářské právo: (Komentářem a judikaturou opatřená sbírka předpisů vodního a rybníkářského práva, platného v historických zemích Československé republiky). Praha : V.Linhart, 1937.

ŠILAR, J. BÖHM, A. Vodní zákon a související předpisy. 2. nezm. vyd. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1975.

VOŠTA, L. Mezinárodní řeky : studie z práva mezinárodního a diplomatických dějin. V Praze : Nákladem Knihovny Sborníku věd právních a státních, 1938,

Judikatura

Nejvyšší soud Československé republiky, Rv I 626/20, [Vážný 811].

Nejvyššího soudu Československé republiky, R II 61/22, [Vážný 1567].

Nález nejvyššího správního soudu ze dne 6. září 1922 č. 12019.

Nález nejvyššího správního soudu č. I9.446.

Nejvyšší soud Československé republiky, R II 368/24, [Vážný 4407].

Nejvyšší soud Československé republiky, R I 384/29, [Vážný 9211].

Nejvyšší soud Československé republiky, R I 564/29, [Vážný 9152].

Nejvyšší soud Československé republiky, Rv I 1056/36, [Vážný 16433].

Právní předpisy

Zákon č. 946/1811, obecný občanský zákoník

Zákon č. 142/1867, o všeobecných právech státních občanů

Zákon č. 93/1869, o právu vodním

Zákon č. 51/1870, o užívání a provádění vod i obraně proti nim

Zákon č. 65/1870, o používání i provádění vod a obraně proti nim

Zákon č. 71/1870, o tom kterak lze vody užívati, ji svazovati a jí se brániti

Říšský zákon č. 116 z roku 1884, o zvelebení zemědělskými stavbami

Meliorační zákon č. 117 z roku 1884, o hrazení bystřin

Zákon č. 66 z roku 1901, o stavbě vodních drah a o provedení úprav řek

Zemský zákon č. 31 z roku 1903, který se týkal úprav staveb říčních

Zákon č. 333/1919 Sb., o příslušnosti ve věcech stavby vodních cest

Zákon č. 315/1920 Sb., z. a n., o zřízení Československého úřadu plavebního

Zákon č. 338/121 Sb., o dani z vodní síly

Zákon č. 93/1924 Sb., o labských plavebních soudech

Zákon č. 49/1931 Sb., o státním fondu pro vodohospodářské meliorace

Zákon č. 50/1931 Sb., o státním fondu pro splavnění řek, vybudování přístavů, výstavbu údolních přehrad a pro využití vodních sil

Vládní nařízení č. 142 Sb. z. a n.

Vládní nařízení č. 160/1925 Sb. z. a n.

Vládní nařízení č. 161/1925 Sb. z. a n.

Úmluva č. 131/1919 Sb. z. a n.

Úmluva č. 356/1922 Sb. z. a n.

Úmluva č. 203/1924 Sb. z. a n.

Labská plavební akta

Jiné zdroje

<http://www.ntm.cz/data/archiv/fondy-sbirky/821.pdf>

<http://vsehrd.cz/cs/randova-nadace/>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jakub_Kr%C4%8D%C3%ADn

Summary

The theme of this dissertation is the evolution of Czech law concerning water in the period of so – called First Republic (1918-1938). The main task of the thesis was to create an outline of the evolution of water law in Czech countries in above mentioned time period.

The first part of the dissertation is a historical overview of this specific part of law in Czech countries from the middle age till the year 1918. This part of law was very fragmented and even nonuniform has been its explanation. The roots of this legal branch can be found in general terms in the Roman law. These terms are also the object of this dissertation – their divided interpretation could cause misunderstandings afterwards.

The first substantial codification of this legal branch (which could be evaluated as a standing on the border between public and private law) in Czech countries came with the act no. 71 from the year 1870 – although there are some disagreements among experts.

After the end of Austrian – Hungarian monarchy was this act henceforth in force thanks to the continuity of the law also in newly created Czechoslovakia. This act was supported by further legal acts subsequently – the regulation of „water books“ administration, water constructions and water power taxation .

Last but not least – water in the rivers is a way for the transport and this type of transportation has been widely used in Czech countries.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Zápis ve vodní knize

Příloha č. 2 – Koncese

Příloha č. 3 - Vysvědčení z roku 1935

Příloha č. 4 – Osvědčení z roku 1937

Příloha č. 5 – Průkaz o plavecké způsobilosti na Labi z roku 1949

Postup

Post-Nr. 1

Vodní kniha

Wasserbogen

über die

serrechts-Liegenschaft Nr. 114

in

Lieditz

Florian Fritz

Post-Dahl Postupni číslo	Bezeichnung des Ortes, Gewässers, des Besizers, der Wassergenossenschaft, der Wasserrarte Jméno osady, vody, majitele vodního družstva, vodní mapy	Wasserbenützung und bezügliche Anlagen Užívání vody a dotyčné závody
1	2	3
	<p>Obec: Dědice</p> <p>Vlastvo potaží, mostrana v břehu:</p> <p>Řeka Haná, pravý břeh</p> <p>Práva vodního požívání, ne- movitost:</p> <p>Mlýnská pila pop. čís. 114 — první a le- vém, poslední na pravém břeh, k mlýnskému příkopu.</p> <p>Majitel: Florián Fric</p> <p>Vodní mapa: Přehledná mapa Dědice; podrobná mapa list X.</p>	<p>Účel, objem, míra a způsob užívání vody.</p> <p>Řečky Haná do otevřeného mlýns- kého příkopu vedená vodápolky, bude přimlíně čís. 114 v Dědicích tří kořečná vodní kola. První vod- ní kola má v průměru 365 m. v šířce 0,87 m. a vede jedno francouzské mlýns- ké složení. Druhé vodní kola má v průměru 365 m., šířku 0,87 m. a vede jedno německé mlýnské složení.</p> <p>Třetí vodní kola má v průměru 340 m., v šířce 0,80 m. a vede jedno něme- cké mlýnské složení (rotovní).</p> <p>Vzdálenost nejspodnějšího bodu objemu prvního kola až ke dnu dolního žlabu obnáší 0,5 m.</p> <p>U pily pokládá se jedno kořečné vodní kolo, které má v průměru 392 m. a v šířce 1,15 m.; kolo toto vede jednu jednoduchou pilu a jednu oběžnou.</p> <p>Udání, dovolené výšky vo- dy.</p> <p>Některé listině pravidlo pro do- volnou výšku předložné vody nad hlavním prahem v lamfětu</p>

Auf das Wasserrecht sich beziehende Dienstbarkeiten Služebnosti vodního práva se týkající	Beziehung auf die Urkundenammlung Vztah k sbírce listin	Anmerkung Poznámání
4	5	6
<p> Svodnímu právu spojené služebnosti nejsou vřádné. Při cokení mlynského př. kopu vyharazuje se štěrk na cestu podél levého břehu mlynského příkopu vedou- cí a nechá se tam ležeti. Oba dřevěné mosty přes horní příkop před mlynem se nacházející, vydrží je majitel mlyna č. 114 v Vědicích. </p>		<p> Bindepflicht der Befahrung des Abf. und der Entsch. Lang für d. d. B. zur Befahrung pflicht Wischard, un 23/2 1891 Z. 10817. </p>

Post. Zahl Postupni číslo	Bezeichnung des Ortes, Gewässers, des Besizers, der Wassergenossenschaft, der Wasserlaxe Jméno osady, vody, majitele vodního družstva, vodní mapy	Wasserbenützung und bezügliche Anlagen Užívání vody a dotyčné závody
1	2	3
		<p>nepokládá se za žádné.</p> <p>Při místním ohledání předsevoza- tů dne 12. července 1884. byla nej- větší výška předložné vody nad práhem stavidlové přehrády 1 0950 m. t. j. devět set a padesát, mili- metrů měřena.</p> <p>Místo otvar stavidlové míry. Dne 22. března 1860 byl pod dozorem c. k. okresního úřadu brněnského k ustanovení polohy koruny přepa- tajícího stavu, k mlýnu náležející- ho, hamní kůl z saxeň.</p> <p>Hamní kůl pokládá se z drubového dřeva jest 1047 m. (tři stěovice, tři palce a devět linií) dlouhý a má na jižní straně tloušťku 172 m. m. (šest a půl palce), na druhé straně 204 m. m. (šest a tři čtvrtiny palce), tak síce, že příčný průřez tvoří obdélník. Dále jest onen hamní kůl dvěma řeznými mítlicemi opatřen, které jeho stře- dem přes kůl jdou.</p> <p>Každá tato mítlic jest 0553 m. (jedna a dva cet palců) dlouhá, 157 m. m. (sedm palců) široká a 653 m. m. (dva a půl palce) tlustá. Sedmá tato mítlic jest, oá povr-</p>

Post-Dahl Postupni číslo	Bezeichnung des Ortes, Gewässers, des Besizers, der Wassergenossenschaft, der Wasserforte Jméno osady, vody, majitele vodního družstva, vodní mapy	Wasserbenützung und bezüglich Anlagen Užívání vody a dotyčné závody
1	2	3
		<p>chuhamnňho kůlu (0,454 m. (sedm náct a jednu čtvrtinu palce), šku. há (0,474 m. (osmnáct palců) v. d. l. e. m. a. Nejhornější plocha hamnňho kůlu jest potažena železným plechem a po stranách třinácti m. železný mi hřebíky na onu plochu připe- něna. Prostřed této plochy hamnň hokůlu nalezá se železný hřebík který až do tloušťky 33 m. m. (jednoho a půl palce) na plochu kpleštný byl; hřebík onen jest 19 m. m. (tři palce) dlouhý a 72 m. m. (dvě třetiny palce) široký. Na tomto hřebí- ku jest vyražen letopočet, 1860". K nalezení hamnňho kůlu dle- níš následující: na obecním plací před domem čís. 125 na levém břehu řeky, na místě trochu u výšeni, kteréž poškození vyřádo m. m. n. a. l. e. p. a. s. e. hamnň socha v. j. a. m. e., na podložce dvou položení cihel, ve čtverhranu 0,790 m. (dva stěvi- ce a 6 palců) až k horní ploše na- řádná; aby tento hamnň kůl na- lexen b. j. t. m. o. h. l. b. u. d. i. t. a. K. a. p. p. a. u.</p>

Příloha č. 2 – Koncese

Poštovní úřad **Poštovní úřad Dědice.** Číslo *16/51*

Koncese

na zřízení, udržování a provozování
radiofonní přijímací stanice

pro *pana Frice Josefa ml.,*
mlynáře

v *Dědicích* ulice _____ č. *114*

Platí za podmínek, uvedených na druhé straně, pokud bude placen rozhlasový poplatek. Rozhlasový poplatek se musí platiti **nejméně po 3 měsíce.**
Poplatek za měsíc(e) *dváři* 1932 *deset* Kč je zaplacen.

Další měsíční poplatky bude vybíráti a stvrzenky vydávati dodávací poštovní úřad, jemuž nutno ihned oznámiti každou změnu bytu.
Stvrzenky dlužno pečlivě uschovati.

v *Dědicích,* dne *4. srpna* 1932

Jménem ministerstva pošt a telegrafů:

 Frant. Jmelka
podpis ředníka, vyhotovujícího koncesi

Místní a denní razítko

Tiskopis 773 č. (I-1931) A/4

Zdroj: <http://fricuvmlyn.blogspot.cz/search/label/Koncese>

Příloha č. 3 - Vysvědčení z roku 1935

VLTA VSKO-LABSKÁ DOPRAVA
SPOLEČNOST S R. O.
PRAHA X-KARLÍN-NÁPLAVKA.

TELEFON: 640-29
ÚČET P. Ú. Š.: 36412

PRAHA X-KARLÍN: 12. prosince 1935.

oficiální úřední doklad z oblasti Labě

V y s v ě d ě n í ,

kterým stvrzujeme, že pan František K o p e c k ý , narozený dne 16. dubna 1902 v Probulově, okres Písek a příslušný tamtéž, byl u nás zaměstnán jako loďník v plavebních sezonách v letech: 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934 a 1935. -

Pracoval jako loďník na parníkách a plavil též na nákladních lodích o nosnosti přes 200 tun na trati Štěchovice-Roudnice nad Labem, k naší úplné spokojenosti, takže mu chceme svěřiti loď k samostatnému vedení.

Vltavsko-Labská doprava
společnost s r. o.
M. H. Z. J. J. J.

11111 20:112+

Zdroj: vlastní

ČESKO ██████████ ÚŘAD PLAVEBNÍ V PRAZE.

č. j.: 1331/3 ai 1937, V Praze, dne 23. března 1937.

Věc: _____
Průkaz o plavecké způsobilosti
na mezinárodním Labi.

Panu

Františku K o p e c k é m u

v Ďáblicích u Prahy, Prokopova 408

Poněvadž jste předepsaným podmínkám vyhověl, vydává Vám Česko-
██████████ plavební úřad připojený průkaz o plavecké způsobilosti na mezi-
národní síti labské pro trat v tomto průkazu uvedenu.

Ve smyslu § 7. vyhlášky ministra veřejných prací v dohodě s ministrem
obchodu ze dne 31. března 1926 č. 31.223, jest Vám volno užívati pro česko-
██████████ plavbu titulu

" k o r m i d e l n í k "

(Razítko úřadu.)

Přednost úřadu:
Ing. Dvořák

REPUBLIKA ČESKOSLOVENSKÁ

PRŮKAZ
O PLAVECKÉ ZPŮSOBILOSTI NA LABI
čís. 1077.

Lodník, vorař*) **František Kopecký**
státní příslušník **československý**
bydlištěm v **Roztoky u Podmokel čp. 20.**
jest oprávněn vésti na Vltavě — Labi*) loď se strojním pohonem — bez strojního
pohonu*) — v oř*)
a to od **Štěchovic** do **státní hranice**.
V Praze dne **14. března** 19**49.**

Eng. Kellnerovský
(razítko a podpis)

OSOBNÍ POPIS OPRÁVNĚNÉHO:

Místo a den narození **Probulov 16. dubna 1902**
postava **prostřední**
obličej **podlouhlý**
vlasy **světlehnědé**
oči **modré**
nos **normální**
zvláštní znamení **∅**

František Kopecký
(podpis oprávněného)

Potvrzuji, že podoběnka představuje osobu tímto průkazem oprávněnou, která se v mé
přítomnosti podepsala na tomto průkaze o plavecké způsobilosti.
V **Ústí n.L.** dne **14. března** 19**49.**

*) Škrtněte, co se nehodí!

Státní tiskárna v Praze. — 5835-48.